

¹ Potser es tracta de les *Orationes extractae ex libris beati Augustini*? Alguns llibres d'aquest inventari no apareixen consignats a la subhasta pública.

² És possible que el llibre de *Grammatica* pugui anar referit als *Disticha* del (Ps) Cato, en romanç, de l'encant (151, 10)? El llibre de *Computus* -«so és, sobre de trobar les festes», afegeix el notari- ha estat identificat clarament (151, 4).

³ Aquest *Psalterium*, desenquadernat i ja usat, es va vendre per només 4 sous (151, 5).

⁴ La proximitat de mossèn Pere Prats respecte del difunt Pujol, ja que, com ell, era prevere beneficiat de la Seu i marmessor testamentari seu, li va permetre valorar si valia la pena comprar aquest *Breviarium (Liturgica)*. Tot i ésser antic i de poca vàlua, en va pagar 1 lliura (151, 2).

⁵ Lluís del Castell adquirí aquest *Digestum vetus (C.I. Civ)* (151, 8).

1432, març, 20

Inventari dels llibres relictos per Pere Pujol, prevere beneficiat de la Seu de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 2 abril 1432-22 agost 1457, vol. 513, fols. 115r-116r, 117r.

Primo, atrobam en ... alberch en què lo dit defunt habitava, lo quall era del primer benifet de Sent Jacme, construït en la Seu de Barchinona, lo qual lo dit defunt otenia. E lo quall alberch és situat asats prop lo portall maior de la sgléya de Santa Maria del Pi de Barchinona, les coses següen <t> s:

.....
Item, atrobam en la cambra on lo dit defunt finà sos dies, les coses següents:

.....
Item, una caxeta en què havia dins ...

1. <Primo>, un libret scrit en pergamins, ab po<s>ts cubertes de cuyro vermell, ab dos tencadors de leutó. Lo quall comensa en la primera fulla ab letra vermella: "incipit *Oratio beati Agostini* maior". E feneix la primera fulla del dit libra: "solala consulare". La darera fulla del dit libra, la quall no és acabada, feneix: "ritaes Deu gracias".

2. Item, atrobam en la dita caxa alguns librets e altres scriptures trencats, de *Gramàtica* e de processos e del *Còmput*, so és, sobre de trobar les festes, e altres scritures de fort pocha vàlua.

.....
Item, una caxeta de noguer poqueta, ab son pany e clau, en què hi foren atrobades les coses següen <t> s:

.....
3. Item, un *Saltiri* de paper, descornat, en pla scrit.

4. Item, un *Breviari* scrit en paper, antich, de pocha vàlua.

5. *ff.146r*. Item, una *Digesta Vella* escrita en pergamins, ab po<s>ts de fust cubertes de cuyro groch, descornat e sensa tencado<r>s. Lo quall feneix en la primera plana en lo test: "ut cum emulasit pi". La darrera fulla del dit libra en lo test feneix: "quod idest probande".

⁶ *Constitutiones provinciales Tarraconae.*

⁷ La descripció no permet aventurar ni tan sols una remota identificació. Destacar, això sí, la primera notícia d'un *ex-libris* del nostre treball: «iste liber est Petri de Podiolo».

⁸ Aquest *Breviarium*, que és el mateix que va comprar mossèn Bartomeu Cases, canonge de la Seu, per poc més de 3 lliures (151, 1), fou inventariat dins la capella de Sant Jaume de la Seu de Barcelona.

.....
Item, en l'altre caxa del dit artibanch <devant lo lit>, foren atrobades les coses següen <t> s:
.....

6. Item, un libra de paper, scrit ab cubertes verdes de *Constitucions provincials de Terragone*. E feneix en la fi de la primera carta: "beneficio careant". E feneix en la fi del libra: "selestis glórie. Amen".

7. Item, un altre libra scrit en pergamí, ab sos tencadors e ab sinch bolletes, ab po<s>ts de fust cubert de burell. Incipit in robricha: "prologus". Et feneix en la derera carta^a: "iste liber est Petri de Podiolo".

Item, in capella beati Iacobi Sedis Barchinone, fuerunt invente res sequentes, que erant inter unus artibanchum, unus caxiarum:

8. Primo, un *Breviari* en pergamí e un quern de paper, ab po<s>ts de fust e cuberta vermella, ab dos tenchado <r>s trencats. Comensa la primera carta de paper en la rúbrica: "hic sunt septem regule". Feneix en la derera carta^b: "proveniat sempiterna per".

^a segueix cancel·lat in letra.- ^b segueix cancel·lat inc <ipit>.

¹ Vegeu 150, 8.

² Vegeu 150, 4.

^{3,9} Aquests *Romanços* (sencer i part, respectivament), no identificats, els adquireix en Pere Oller, prevere beneficiat de la Seu.

⁴ Vegeu 150, 2.

⁵ Vegeu 150, 3.

⁶ A l'inventari no consta, almenys pel nom de *Diurnale (Liturgica)*,

⁷ *Arnau*, de Vilanova tal vegada? mossèn Joan Cortada n'és el comprador (aquest llibre tampoc no ha estat vist en la relació o inventari de llibres).

⁸ Vegeu 150, 5.

¹⁰ No sabem amb seguretat si el llibre de *Grammatica* a què es refereix la nota (150, 2) és aquest *Cató en pla*.

1432, març, 24

Encant públic dels llibres relictos per Pere Pujol, prevere beneficiat de la Seu de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 2 abril 1432-22 agost 1457, vol. 513, fols. 121r, 124v, 125v-126r.

1. Item, un *Breviari*, ab cubertes de fust forrat de pell vermella, ab dos tencado<r>s, escrit en pergamins, a lo mossèn Barthomeu Cases, canonge^a en la Seu . . . . . III. lliures, .VI. sous.

març, 31

2. Item, un *Breviari* de paper, antic, gran, ab cubertes blanques angrutades, a mossèn P<ere> Prats, marmassor <prevere beneficiat de la Seu> . . . . . I. lliura.

3. Item, un *Romans* descornat, en paper, de poca valor, mossèn Pera Oller, prevera beneficiat en la Seu . . . . . III. sous, .VI.

4. Item, un libra appellat *Còmput*, de paper, ab cuberta de pregamí blanque . . . . . III. sous, .II.

5. Item, un *Saltiri* en paper, descornat, ja usat, ab cubertes de fust . . . . . III. sous.

6. Item, un *Diornall* escrit de pregamí, ab cuberta de fust, cubert de pell verda, ja usat . . . . . VI. sous, .II.

7. Item, un libra escrit de pregamí, appellat *Arnau*, ab cuberta de fust, ab gafets, ab pell de color de strenya, ab sos te<n>cado<r>s, ab .III. bolles, mossèn Johan Cortada . . . . . VI. sous, .III.

8. *lf.126r.* Item, un libra appellat *Digesta Vella*, emit misser Luis del Castell, escrit en pergamí . . . . . I. lliura, .II. <diners>.

9. Item, una *Part de Romans* en paper, P<ere> Oller, prevera <beneficiat> de la Seu . . . . . I. sou.

10. Item, un altre libra de paper qui's diu *Cató*, en pla . . . . . III. sous.

^a canonge ... Seu interlineat, damunt de prevera beneficiat en la Seu cancel·lat.

152 Inventari Salvadora, vídua d'Arnau Repàs

^{1,2} Dos exemplars del *Doctrinale* d'Alexander de Villadei.

³ *Tobias* de Matthaëus Vindocinensis.

1432, març, 23

Inventari dels llibres relictes per na Salvadora, vídua d'Arnau Repàs, boter, ciutadà de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 2 abril 1432-22 agost 1457, vol. 513, fol. 48r.

Item, en una cambra qui és prop^a lo manjador, atrobam les coses següents:

.....
Item, una caxeta pocha, ab sos caxons, en què atrobam...

1. <Primo>, un libra apellat *Doctrinall*, ab pots cubertes de cuyro vert e ab dos afets. Lo quall fenex a la^b primera fulla: "genime que de tuis" E en la derera fulla comensa: "verita-[tem?]".

2. Item, un altre libre apellat *Doctrinall*, scrit en pergamins vey<lls>, ab pots, escornat e se<n>s tanchadors.

.....
3. Item, atrobam un libra apellat *Tobies*, scrit en paper. Lo quall fenex en la primera fulla: "dominum minor". E la derera fulla del dit libra, que no és acabada de scriura, comensa: "finito libro". Cubert de cuyro vermell.

^a prop *interlineat*, *damunt de dins cancel·lat*.- ^b *segueix cancel·lat* derera.

¹ *Flores sanctorum*. Mossèn Guillem Jordà l'adquirí en l'encant (154, 3).

² *Usatici Barchinonae*. Molts dels llibres d'aquest document no surten consignats a la subhasta.

³ Boethius, *De consolatione Philosophiae*.

⁴ *Missale (Liturgica)*.

⁵ Tractat de *Logica vetus*.

⁶ Tot i els catàlegs consultats, no ens ha estat possible identificar aquest títol.

⁷ *Saltiri i Hores de la verge Maria*. A la subhasta s'enregistra la venda a en Jaume Salom, prevere de la Seu, d'unes *Hores petites*, «ja usades» (154, 2), que podríem identificar amb les d'aquest registre.

⁸ Sembla que el notari té molt clar que aquest és «lo *Breviari* del dit defunt», i no pas un *Breviarium* qualsevol. Un exemplar homònim és enregistrat a l'encant (154, 4), tot i que no hi figura cap preu de venda.

1432, març, 27

Inventari dels llibres relictos per Berenguer Sunyer, prevere beneficiat de la Seu de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 2 abril 1432-22 agost 1457, vol. 513, fols. 78v-79r, 81r-81v, 85v, 92r.

.....

Item, en un altre cofra qui era en la dita cambra <apré del manjador>, atrobam les coses següents, lo quall és pintat de àguiles coronades:

1. Primo, un libra appellat *Flor santorum* de paper, ab po<s>ts de fust e bolles.
2. Item, un libra appellat *Usatges*, scrit de paper, ab cubertes de fust, ab bolles.
3. Item, un libra appellat *Boessi, De consolació*, scrit^a en paper.
4. Item, un *Missall* on no són sinó les Oracions, antich, ab ses pots de pergamí.
5. *lf. 79r.* Item, un altre libre appellat *Lògica Vella*, scrit^a de pergamí.

.....
6. Item, un libra appellat *De regimine corporis*, ab cuberta vermella, scrit^a de paper.

.....
Item, en la cambra on geya la sua sclava, atrobam les coses següents:

.....
Item, una caixa ab quatre peus, en què atrobam...

.....

7. Item, un *Saltiri e Ores de nostra Dona*, petit, ab cuberta de oluda.

.....

Item, en un cofra gran vermell atrobam les coses següents. Lo quall cofra <és> sense aventeriar, lo qual romàs per enventeriar, e era en la cambra qui és prés lo menjador:

.....

8. Item, lo *Breviari* del dit defunt, de pergamins.

Ara és a la capella de Santa Caterina de la Seu de Barcelona on s'inventariaren els dos esments següents:

⁹ Nou exemplar d'un *Llibre d'Hores de la verge Maria*.

¹⁰ Quadern d'un *Missale (Liturgica)*.

Finalment, més d'un any després de la mort d'en Berenguer Sunyer, encara es coneixen més béns (entre els quals hi ha llibres) de la seva propietat i que havien estat fins aleshores a casa d'en Pere Prats, marmessor subrogat seu. Arran de la mort de Prats, els seus marmessors s'adonaren de l'existència d'aquests béns i ho feren saber a la testamentaria de Sunyer. La gran majoria de volums són de contingut gramatical.

¹¹ Els *Disticha* del (Ps) Cato, en romanç.

¹² Les *Partes* de Donatus.

^{13,14,15} Diversos tractats de *Logica*.

Item, atrobam en la capella del altar de Santa Caterina, construït en la Seu de Barchinona, en la qual capella lo dit defunt era beneficiat, les coses següents:

Primo, un artibanch, ab son pany e clau, qui era del dit benifet, dins lo qual atrobam les coses següen < t > s:

.....
9. Item, unes^b *Ores de Santa Maria e de Morts*.

10. Item, un quern scrit de pergamí, scrit per a *Missal*.

1433, juny, 15

Los béns dejús scrits són stats atrobats en casa de mossèn P < ere > Prats, quondam, prevera, après mort sua. Los quals béns eren de mossèn Berenguer Sunyer, quondam, prevera, del qual lo dit P < ere > Prats fou marmessor sorrogat.

.....
1433, juliol, 14

Primo, invenimus quedam techam clausam cum claus et fust...

.....
11. Item, un altre libre de paper, ab cuberta de pergamí, < apellat > *Cotó*, en pla.
12. Item, unes *Parts* de pergamí, de poca valor, ab cubertes blanches de pots, ab bolles.

13. Item, un *Tractats* de paper, ab cuberta de paper.

14. Item, un *Tractat de Lògica* de paper, ab cuberta de pergamí.

15. Item, un libra de *Lògica* de pergamí, ab cubertas de pots vermelles.

^a scrit *interlineat*. - ^b *segueix cancel·lat* altres sobrepellis.

154 Encant Berenguer Sunyer

¹ Notícia inèdita d'un volum amb l'enciclopèdic *Arbre de Ciència* de Ramon Llull.

² Vegeu 153, 7.

³ Vegeu 153, 1.

⁴ Vegeu 153, 8.

1432, abril, 12

Encant públic dels llibres relictos per Berenguer Sunyer, prevere beneficiat de la Seu de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 2 abril 1432-22 agost 1457, vol. 513, fols. 102v-103r.

abril, 17

1. Item, un libret ab pots, scrit en pergami, de la *Sciència d'en Lull* II. sous, .V.
.....
2. Item, unes *Ores* pochades, ja usades, scrites en pergamins, Jac < me > Salon, prevera de la Seu .....XVI. sous.
.....
3. Item, un *Flor santorum* scrit en paper, ab cubertas vermelles de posts, ab .III. tencado < r > s, mossèn G < uillem > Jordà .....I. lliura, .XIII. sous.
.....
4. Item, un *Breviari* scrit en pergamins, ab pots, ab sos tencados, ja usat . [...]^a.

^a no es va anotar cap quantitat.

¹ Llegat d'un *Breviarium* per a ús dels beneficiats de l'església del monestir de Sant Pere de les Puelles de Barcelona.

² Llegat de 100 sous (= 5 lliures) per a l'elaboració d'un *Missale* per al servei de l'altar de la capella de Santa Agnès de l'esmentada església.

1432, novembre, 18

Testament del prevere Ramon Tomàs, beneficiat de l'església de Santa Maria del Mar i de l'església del monestir de Sant Pere de les Puelles de Barcelona, en què disposa el llegat d'uns llibres a favor d'aquest cenobi.

ACB. Julià de Roure, *Secundus liber ultimarum voluntatum*, 2 novembre 1427-21 maig 1437, vol. 528, fols. 56r-61r.

Ed.parc. MADURELL: *Códices miniados*, nº 38.

.....

1. *lf.60r*. Item, jaquesch als preveres beneficiats del dit monastir de sent P<ere>, per servey de aquells, lo meu *Breviari maior* e que lo quenden per ànima mia.

2. Item, vull ésser donats de mos béns, per .I. *Missal* faedor per servey del altar de Santa Agnès, construït en la sgléya del dit monastir, cent sous barchinonins.

¹ Si identifiquem els llibres en funció de la professió del seu propietari, la de barber, podem pensar que aquesta estranya notícia fa referència a Teodoric *el Català*, nom amb què era conegut el metge i moralista italià Teodorico Borgognoni (†1298). Autor de diverses obres, dedicà al bisbe de València Andreu d'Albalat la seva *Chirurgia*, un tractat de manescalia i un altre de falconeria. La difusió de les versions catalanes féu creure que era català.

² Tractant-se d'un barber, aquest *lo Roger* ha d'ésser el magister Rogerius Salernitanus, autor d'un llibre de *Chirurgia* -al qual el seu deixeble Rolandus afegí les anomenades glosses dels quatre mestres.

³ De la mateixa manera, alguns dels repertoris consultats permeten relacionar aquest «*Plateari[us]*» amb Matthaëus Platearius, autor d'un *De simplici medicina dictus Circa instans*, i amb Johannes Platearius, que n'és d'un text intitulat *Practica brevis*; tots dos autors vinculats a l'Escola de Salerno. Pensem que el primer compta amb moltes més possibilitats que el segon.

1432, novembre, 27. Messina

Inventari dels llibres relictos per Daniel "lo barber", que morí a Messina (Sicília), mariner o passatger de la galera de mossèn Francesc de Bellví.

AHCB. *Arxiu notarial*, I.6, s.n., fol. 1v.

.....
Item, .III. llibres:

1. <Primo>, hun *Tederich Staxat*, e
2. <Item>, hun altre qui s'apella *lo Roger*, ab les glosses de quatre mestres, és vermell, e
3. <Item> hun altra qui s'apella *Plateari* e és ab cubertes vermelles.

¹ *Diurnale (Liturgica)*. Venut a l'encant públic, també conservat (158, 2).

² Aquest *Breviarium (Liturgica)* ha estat identificat amb el que va adquirir un escolà de Jonqueres (158, 1), tot i que també n'hi consta un altre que, pel preu en què es va valorar (158, 8), no sembla pas que tingui les mateixes característiques codicològiques del d'aquesta nota.

³ *Llibre de Cant*. Molts dels llibres d'aquesta biblioteca no van ésser alienats en subhasta pública (o, almenys, no són enregistrats a l'instrument notarial).

⁴ *Sextus i Clementinae*, dos clàssics del *C.I. Canonici* en un mateix volum. L'adquirí el notari Joan Ubach per molt pocs diners (158, 7).

1432, desembre, 2

Inventari dels llibres relictes per Francesc Jovanteny, prevere beneficiat de l'església del monestir de Santa Maria de Jonqueres de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 2 abril 1432-22 agost 1457, vol. 513, fols. 137r-138v.

Primo, atrobam^a en la cambre hon lo dit deffunt dormia, qui és del alberch lo quall jo^b dit Johan Falconer, <ciutadà de Barcelona i marmessor del difunt>, tinch a loguer d'en Gerau Vanover, prop lo monastir de Jonqueres.

.....

1. <Primo>, .I. libre antich, scrit en paper, ab posts de fust cubertes de pell verda, apellat *Diornall*. Lo qual comensa en letra vermella: "incipit officium beate Marie in diebus sabatinis, et cetera". Et feneix: "pro de". La derrera fulla del dit libre comensa: "cuius celestium". E fenex: "decora". E era scrit lo dit libre en colondells.

2. Item, .I. altre libre apellat *Breviari*, scrit en paper, de forma manor, en dos colondells, ab posts de engrut cubertes de drap de li, obrat de seda. Lo qual comensa après lo *Compter* en letra negra: "notandum quod ubicumque, et cetera". E feneix: "sicut erat qui". La derrera fulla comensa: "genitrix virgo, et cetera". E fenex en letra vermella: "usque in assencionem".

3. Item, .I. libre antich, scrit en pergamins, ab posts de fust, tot notat de *Cant*. Qui comensa en la primera fulla en letre negra: "christia, et cetera". Et feneix: "liri". La derr<er>a fulla del dit libre comensa: "ave Regina celorum, et cetera". E fenex: "Patri. Amen".

4. Item, .I. altre libre scrit en pergamins, a dos colondells, apellat *Sisà*, ab posts de fust cubertes de cuyro blanch podrit. Lo qual comensa en la primera fulla en letra vermella: "incipit *Sextus liber Decretalium*, et cetera". E fenex: "malverat de". La derrera fulla del dit libre comensa: "concessamus, et cetera". Et feneix: "ducente anno nonagesimo septimo". Item, és continuat a la fi del dit libre .I. altre scrit en pergamins, a dos colondells. Qui comensa: "Clemens episcopus, et cetera". E la primera fulla feneix: "quisquis de". La derrera fulla comensa: "cum secundum statuta, et cetera". E fenex: "episcopo. Amen".

⁵ El notari es queixa que el mal estat de conservació d'aquest còdex no li permeti de llegir l'*incipit* i l'*explicit*, amb la qual cosa no ens possibilita la seva identificació.

⁶
⁷ És possible que aquesta descripció notarial sigui la més irònica de tot el nostre treball. Es tracta d'un «llibre tot descornat e desfullat, que una carta no's tenia ab altre». S'afegí: «lo qual sa diu que era...». Hom ha fet saber al notari que es tracta d'un llibre del *Genesis* i d'un dels textos *De virtutibus et vitiis*.

Fou a la capella de la Verge Maria del monestir de Jonqueres, on l'esmentat difunt celebrava actes litúrgics, on s'inventariaren els següents còdexs:

^{8,9} Sembla que aquest llibre d'*Orationes* i l'altre d'*Hores de la verge Maria*, respectivament, van ser descrits com si a la subhasta es tractés d'un sol llibre (158, 6).

¹⁰ Quaderns amb l'*Officium beatae virginis Mariae*.

5. Item, .I. altre libre de forma maior, scrit en pergamins, a dos colondells, molt antich, sensa posts e sensa cubert. E comensa a la derreria de la carta primera, com en lo comensament legir no's podia: "duobus regiter, et cetera". E feneix; "ex cuius, et cetera". La derr<er>a fulla del dit libre comensa: "evocatus, et cetera". E fenex, en aquex parte mateixa com en l'altre part no's pogués legir^c: "sancto sinodo".

6. *lf.137v.* Item, .I. altre libre ab letra anticha, scrit en pergamins, ab cuberta de pergamins, scrit a .II. colondells. Lo quall comensa en letra negra: "quatuor ventis, et cetera". E fenex: "opossuerunt". La derreria fulla del dit libre comensa: "hic, et cetera". E fenex: "casta".

7. Item, .I. libre tot descornat e desfullat, que una carta no's tenia ab altre, scrit en paper. Lo qual sa diu que era libra de *Gènesi e Vici de Vertuts*.

Item, en lo armari de la capella de Sent Johan Babtiza e Sent Johan Evangelista, en lo^d monastir de Jonqueres, en la qual capella lo dit deffunt celebrava...

.....
Item, en lo arquibanch de la capella de la Verge, fundada en lo monastir de Santa Maria, en la qual lo dit deffunt celebrava, atrobam les coses següents:
.....

8. Item, .I. libre de *Oracions*, scrit en pergami, ab cubertes de pergami. Qui comensa en letra negra: "grande Virgo, et cetera". E feneix: "beata es". La derreria fulla del dit libre comensa: "adoramus te, et cetera". E feneix: "agone. Amen".

9. *lf.138v.* Item, .I. libre^e scrit en paper, de forma manor, dit *Horas*, de poque vàlua, ab cubertes engrutades de cuyro vermell. E comensa en letra vermella: "in Nathale apostolorum, et cetera". E fenex: "dilexi". E la derreria fulla comensa: "Christus resurgens, et cetera". E fenex: "in te Domine confidimus, et cetera".

10. Item, .II. coherns scrits en pergamins, en què és lo *Offici de la Verge Maria*.

^a atrobam *interlineat*. - ^b jo dit *interlineat*. - ^c segueix *cancel·lat* sinodo. - ^d segueix *cancel·lat* qual lo. - ^e libre *interlineat*.

158 Encant Francesc Jovanteny

¹ Vegeu 157, 2.

² Vegeu 157, 1.

³ En Pere Vila, prevere, adquireix aquest *Flores sanctorum*.

⁴

⁵ Llibre de *Sermones*.

⁶ Vegeu 157, 8 i 9, respectivament.

⁷ Vegeu 157, 4.

⁸ Vegeu la precisió feta al (157, 2).

1432, desembre, 2

Encant públic dels llibres relictos per Francesc Jovanteny, prevere beneficiat de l'església del monestir de Santa Maria de Jonqueres de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 2 abril 1432-22 agost 1457, vol. 513, fols. 142r-143v.

1433, febrer, 25

1. Item, un libra qui era *Breviari*, en paper, en pergamí, al scolà de Jonqueres, .XXVI. sous . . . . . .I. lliura, .VI. sous.
2. *lf.142v*. Item, un libre en paper, <apellat> *Diornall* . . . . . III. sous.
3. Item, un libra qui era *Flor santorum*, de pocha valor, en Pera Vila, prevera . . . . . III. sous, .VI.
4. Item, .XXIII. quoerns qui staven abarisch, en pregamí e en paper II. sous, .III.
5. Item, .I. libra en pergamins, fort sotill, de *Sermons* . . . . . III. sous, .III.
6. Item, un libre en pergamí, descornat, de *Oracions, de Horas* . . . . . II. sous.
7. Item, un libre apellat .VIe. e un tros de *Clementinas*, en Hobach, notari . . . . . I. sou, .III.
8. Item, un *Breviari*, en paper sotill . . . . . VIII. sous.

159 Testament Pere Andreu

Testament inèdit. A més d'aquesta disposició, una altra clàusula la reserva per al llegat del seus protocols, dels quals se n'han conservat set a l'Arxiu Històric de Protocols, amb dates compreses entre el 1405 i el 1433. El notari Pere Andreu, a la subhasta de llibres del seu col·lega Antoni de Font, el 1425, havia adquirit una *Rhetorica* del (Ps) Cicero (105, 2).

1432, desembre, 4

Testament de Pere Andreu, notari i ciutadà de Barcelona, en què autoritza els seus marmessors per a la venda de llibres, en encant públic, per a poder acomplir les seves disposicions testamentàries.

AHPB. Francesc Barau, *Primus liber ultimarum voluntatum*, 1416-1433, lligall 18, fols. 99r-100v.

.....
lf. 99v. Preterea^a. Et ad predicta legata solvenda, assigno libros meos quos die obitus habeo, quos volo incontinenti post obitum meum, vendi per dictos meos manumissores plus offerentibus eciam eorum precia converti lf. 100r. in solucionem mee sepulture et dictorum legatorum. Et quod superaverit dari amore Dei in pias causas ad eorum noticiam pro anima mea et illorum quibus in aliquo teneat, et omnium fidelium defunctorum.

Si vero aliquid defuerit de aliis bonis meis, volo fieri complementum dando potestatem plenari in ipsis meis manumissoribus incontinenti post obitum meum apprehendendi ad manus suas et propria auctoritate vendendi ipsos libros, et omnia alia bona mobilia dicte mee hereditatis, plus offerentibus in encantu publico^b demptis hiis que dicta uxor mea necesse habuerit ad et eorum cognicionem, et solutis legatis et debitis, et dicta mea sepultura quod superaverit teneat dicta uxor mea usuffructuario iuris ex legato quod infra sibi facio^c.

^a el notari, en redactar el testament, va oblidar una llarga sèrie de disposicions del difunt, per la qual cosa, amb un reclam al marge dreta d'aquesta paraula, preterea, les va anotar al peu d'aquest full i del següent (fols. 99v-100r).- ^b segueix cancel·lat de primis.- ^c Tot l'instrument ratllat amb tres ratlles verticals.

A la publicació quasi íntegra de l'inventari per E.MOLINÉ l'any 1921-22 (es va oblidar de l'esment nº 2; nosaltres vam descobrir-ne el treball quan ja l'havíem transcrit), per bé que amb errors de transcripció, l'autor anotà: «Hem copiat fidelment aquest document de l'original que posseïeix lo culte llibreter barceloní En Salvador Babra», que, per motius desconeguts, a hores d'ara es troba a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Es dona la particularitat que, a l'original, els títols dels llibres van ser subratllats per l'escrivà que els inventarià. D'aquest notari es conserven a l'AHPB dos manuals amb dates compreses entre 1410 i 1425, i a l'Arxiu del Monestir de Sant Pere de les Puelles de Barcelona es conserven una desena més dels seus treballs per a aquest cenobi (datats entre 1385 i 1431).

¹ Comentari glossat dels *Disticha* del (Ps) Cato; és una de les múltiples adquisicions d'aquest encant que realitza el notari Guillem Jordà (són també seves les compres nºs 5-6, 11 i 14).

² En transcriure l'encant, MOLINÉ va oblidar-se d'aquest llibre: l'*Anticlaudianus* d'Alanus ab Insulis; el notari Joan Gerard en pagà poc més d'una lliura en la seva única intervenció de compra d'aquesta biblioteca. Sembla que només Bernat d'Esplugues, el notari bibliòfil, té un altre exemplar d'aquest títol (164, 14).

³ Boethius, *De consolacione Philosophiae*. En la seva primera compra l'adquireix el llibreter Pere Mascaró (per a la segona i darrera adquisició, vegeu nota 19). Joan de Fontcuberta tenia dos exemplars més d'aquesta obra (vegeu notes 22 i 23).

⁴ Com ja hem dit en més d'una ocasió, les *Vitae sanctorum patrum* sovintegen en moltes de les bibliotequès particulars a la «Tardor medieval» -segons l'acceptada expressió de J.HUIZINGA-: la *Vida de santa Magdalena* n'és un exemple; tot i els perills de deduir la llengua en què està escrita a partir només del títol, pensem pel tipus de lectura que podria ser en llengua catalana. El notari Joan Franc és el comprador d'aquest i de molts altres còdexs relictos per Fontcuberta (nºs 7, 10, 15-17, 20, 22 i 27).

⁵ Tot i la intensa activitat a les escrivanies, els notaris també es permetien de dedicar part del seu temps d'oci a lectures més frívols, d'entreteniment, que, juntament amb les de tipus piadosos (com les Vides de sants o els exemples morals), a més de les de tipus tècnic o professional obligades pel seu *ars*, constituïen, *grosso modo*, la seva lectura bàsica i comuna; les biblioteques seran un reflex dels gustos o tendències de cadascú (amb major proporció de textos clàssics, religiosos, gramaticals o de literatura, etc.). En aquest esment, el notari Guillem Jordà adquireix, per gairebé dues lliures, una obra o recull de textos de Terentius, el comediògraf, molt allunyat dels textos tècnics i de consulta.

⁶ Conegut i molt present en els inventaris és Guido Faba, autor de tractats clàssics de l'*Ars dictandi*: l'homònim *Ars dictandi* (1227) i la *Summa dictaminis* (1229). De nou, el notari Guillem Jordà l'adquireix per un preu semblant a l'anterior.

⁷ Els repertoris i catàlegs consultats recullen com a text anònim un *Testimonia duodecim patriarcharum* (i no *Testamenta*...).

⁸ El més popular dels textos en romanç de literatura antijueva i d'apologia del cristianisme, dins la línia d'aquesta *Disputa del jueu amb el cristià*, és l'anomenat *Bisbe de Jaén* (vegeu, per exemple, 186,11 i 292,2). El notari Bartomeu Savall n'és el comprador.

⁹ Un altre notari, en Jaume Marmany, en la seva única compra librària documentada, és la persona que adquireix aquestes *Institutae* (C.I. Civ).

¹⁰ Així com per a Catalunya és freqüent trobar textos amb els reculls de constitucions, o normes legals aprovades pels estaments a la Cort general (la primera compilació oficial de les *Constitucions i altres drets de Catalunya* no és farà fins el 1495, més de dos segles després dels inicis), per a d'altres regnes de la Corona d'Aragó també tenim exemples de compilacions pròpies, autòctones, com aquest de *Constitutiones regni Siciliae*, que, novament, adquireix el notari Joan Franc per deu sous.

1432, desembre, 20

Encant públic dels llibres relictos per Joan de Fontcuberta, notari, ciutadà de Barcelona.

AHCB. *Arxiu notarial*, I.6, s.n., s.f.
Ed.parc. E.MOLINÉ: *Inventari i encant...*, pp. 282-284.
Cit. C.BATLLE: *Las bibliotecas...*, p.27.

1433, febrer, 13

1. *l.c.f.* Primo, un libre escrit en paper, ab cubertes engrutades cubertes de aluda verda, appellat *Coment o glosa sobre lo Cató*. E comença: "generat se indolis^a", al dit G. Jordà notari . . . . .XIII. sous.
2. Item, altre libre escrit en paper, ab cubertes de cuyro vermell^b, appellat *Anticlaudià*, an Johan Gerard, notari . . . . .I. lliura, .X. sous, .I.
3. Item, altre libre escrit en paper appellat *Boeci de Consolació*, en romans, an Pere Mascaró, librater . . . . .I. lliura, .I. sou, .I.
4. Item, altre libre escrit en paper, ab cubertes de cuyro negre ab dos tancadors, en lo qual és escrita *la Instòria^c o vida de sancta Magdalena*, an Johan Franch, notari . . . . .VIII. sous, .VI.
5. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts cubertes de pell vermella, ab bulletes, appellat *Tarensi*, al dit G. Jordà, notari . . . . .I. lliura, .XVIII. sous.
6. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts cubertes de pell verda, ab dos tancadors, appellat *Guido de litteris*, al dit G. Jordà . . . . .I. lliura, .V. sous, .III.
7. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts cubertes de cuyro vermell, appellat *Testamenta duodecim patriarcharum*, al dit Johan Franch, notari . . . . .VII. sous.
8. Item, altre libre escrit en paper, ab posts^d engrutades cubertes de cuyro verd, en lo qual és escrita *La disputa del juheu ab lo cristià* e és en romans, an Barthomeu Çavall, notari . . . . .VIII. sous.
9. *l.c.f.* Item, altre libre escrit en pergamins, ab cubertes de cuyro vermell, appellat *Instituta*, an Jacme Marmany, notari . . . . .I. lliura, .III. sous.
10. Item, altre libre escrit en paper, ab posts de fust cubertes de cuyro verd, en lo qual ha algunes *Constitucions del Regne de Sicília*, al dit Johan Franch, notari . . . . .X. sous.
11. Item, altre libre escrit en paper, ab posts engrutades, appellat *Stil de Cort*, lo qual és molt antich, al dit G. Jordà, notari . . . . .V. sous.

¹¹ Exemplar d'*ars dictandi*. Vegeu el que ja hem dit en parlar d'altres exemplars semblants en el comentari de la nota 15 del doc. 104. Com hem vist reiteradament, és un altre notari, Guillem Jordà, que el comprà en subhasta pública.

¹² *Constitutiones sinodales Gerundensis*. El mateix que succeïa per a les lleis laiques (vegeu nota 10) passava també amb les eclesiàstiques. Una constitució sinodal no és sinó una disposició diocesana promulgada pel bisbe en un sínode o amb assentiment del capítol catedral, en aquest cas referit al bisbat de Girona; a Catalunya, les constitucions sinodals revestiren antigament molta importància i arribaren a influir fins i tot en col·leccions de dret consuetudinari. Sembla, per unes notes al marge, que inicialment el notari Pere Despuig (fedatari que també sembla l'encarregat d'elaborar aquest document), va comprar aquest còdex per al prevere Bernat Boions, però, per raons que desconeixem, finalment va passar a ésser propietat del notari Despuig per un preu de tres sous, al qual li va ésser donat com a part del seu salari. A aquesta primera compra seguirà la d'un *Flores sanctorum* (nota 24); Despuig, abans, ja havia comprat altres béns.

¹³ *Privilegia Barchinonae*. Exemple de normativa legal local.

¹⁴ Innocentius papa III, *De vilitate conditionis humanae*, adquirit pel notari Guillem Jordà.

¹⁵ Interessantíssim és l'esment del *Philobiblon* del britànic Ricardus de Bury, comprat pel notari Joan Franc.

¹⁶ Martinus de Tropau. Amb el nom de «*Martiniana*» es coneixen les dues obres bàsiques de l'autor, la *Chronica romanorum pontificum* (= *Chronica martiniana*) i la *Margarita decreti seu Martiniana*, indistintament; si se'ns donés alguna dada complementària, podríem ésser més precisos.

¹⁷ El text més difós de Guillelmus de Mandagoto és el *Libellus de electione facienda*.

¹⁸ El ja esmentat Bernat Boions, prevere que inicialment era el comprador de les *Constitutiones sinodales Gerundensis* de la nota 12 adquirides finalment pel notari Pere Despuig, adquireix, ara sí de forma ferma, aquest *Llibre d'Hores de la verge Maria* per dues lliures.

¹⁹ Un tractat de *Computus* o comptabilitat: les mides i el seu baix preu (tres sous pagats pel llibreter Pere Mascaró) constitueixen un índex evident que ens trobem davant d'un text de poca importància i d'àmplia difusió.

²⁰ De nou, el notari Joan Franc compra per 5 sous i 6 diners la *Summa* de Ramon de Penyafort.

²¹ Del comprador d'aquest *Psalterium (Biblia)*, Antoni de Mur, floctinent d'escrivà de ració de la Reina, també en conservem l'inventari de llibres i, en els n°s 21 i 37 (doc. 292, any 1463), s'enregistren dos *Saltiris* que presenten les mateixes característiques d'aquest, que comprà per cinc lliures -el segon preu més alt de tota la subhasta després del de la nota 28-. Alguns llibres litúrgics acostumaven a ésser de confecció molt acurada (gran format, pergami, miniatures, etc.) i eren molt apreciats per alguns bibliòfils de l'època; tal com s'observa en la documentació notarial, eren, sovint, com els immobles, objecte de fiança en determinades transaccions monetàries com els préstecs.

^{22,23} A la nota 3 també tenim un altre Boethius, *De consolatione Philosophiae*. En aquests casos, les compres les realitzaren el notari Joan Franc, que ja adquirí nombroses obres d'aquest encant, i Pere Ballester, «studiant en Arts qui stà en casa de mossèn Bernat de Gualbes», segons s'especifica, tots dos per un preu molt semblant.

12. Item, un quaern escrit en pergamins, ab^c cuberta de pergamí, escrit en pergamins, en lo qual ha scrites algunes *Constitucions sinodals del bisbat de Gerona^f*, al dit Pere dez Puig, notari . . . . . III. sous^g.

13. Item, altre libre escrit en paper, ab cubertes de pergamins, en lo qual ha scrits alguns *Privilegis o^h locals de Barchinone* . . . . . III. sous.

.....

febrer, 14

.....

14. Item, un libre escrit en pergamins, ab posts de fust cubertes de pell blanca ab un tancador, appellat *Ignocent De miseria humana*, al dit G. Jordà, notari .XVI. sous, .VI.

15. Item, altre libre escrit enⁱ pergamins, ab posts de fust cubertes de cuyro vermell empremtades, appellat *Filobiblon*, al dit Johan Franch, notari . .I. lliura, .III. sous, .VI.

16. Item, altre libre escrit en paper, ab posts de fust cubertes de cuyro vermell ab dos tancadors, appellat *Martiniana*, al dit Johan Franch . . . . . I. lliura, .XI. sous.

17. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts de fust cubertes de pell verda, appellat *G<uillem> de Mandagot* glosat, al dit Johan Franch, notari .I. lliura, .II. sous.

18. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts de fust cubertes de cuyro vermell, ab un tancador d'argent, en lo qual libre són scrites las *Horas de sancta Maria*, lo *Cantinum gradum* e las *Hores de morts*, al dit^k mossèn Bernat Boions, prevere . . . . . II. lliures.

19. /c.f. Item, altre libret petit, ab posts de fust cubertes de pell vermella, appellat *Compot*, an Pere Mascaró, librater . . . . . III. sous.

20. Item, altre libret petit appellat *Summa de mestre Ramon de Penafort*, escrit en pergamins, al dit Johan Franch, notari . . . . . V. sous, .VI.

.....

febrer, 17

21. Primo, un libre escrit en pergamins, ab posts cubertes de cuyro vermell, dos tencadors d'argent daurat, appellat *Psaltiri*, an Anthoni de Mura, loctinent d'escrivà de Ració de la senyora Regina . . . . . V. lliures.

22. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts cubertes de cuyro vermell^l, appellat *Boeci de Consolació*, al dit Johan Franch, notari . . . . . I. lliura, .XV. sous.

²⁴ Per una nota al marge esquerre, de difícil lectura, sembla que aquest còdex de *Flores sanctorum* també va formar part del salari pagat al notari Pere Despuig (com ja sembla que succeïa amb el de la nota 12). El seu valor era de 3 lliures i 6 sous.

²⁵ *Usatici Barchinonae* i *Constitutiones Cataloniae*. Còdex adquirit per Joan Ros, notari, com el difunt Fontcuberta i molts dels compradors d'aquesta biblioteca, en la seva única compra, per dues lliures i mitja.

²⁶ Aquest llibre de *Decretales (C.I. Can)* també constitueix l'única compra del llibreter Guillem Sacoma.

²⁷ El notari Joan Franc afegeix aquest *Formularium* a les nombroses adquisicions fetes abans.

²⁸ L'escrivent Joan Miró comprà per 5 lliures i 10 sous l'obra *Practica artis notariatus* de Petrus de Unsola, que, com ja hem dit reiteradament, es tracta del comentari fet al *Tractaturi* de Rolandinus.

²⁹ Amb aquesta venda tenim un exemple de la difusió de la literatura notarial arreu de la Corona d'Aragó: Bartomeu Ballester, notari de València, compra per 14 sous una obra de Salatiel, amb tota probabilitat la seva *Ars notariae*.

23. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts cubertes de cuyro verd, appellat *Scrit o lectura de Boeci de Consolació*, an Pere Ballester, student en Arts qui stà en casa de mossèn Bernat de Gualbes . . . . . .I. lliura, .XIII. sous, .VI.
24. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts cubertes de pell vermella, appellat *Flos sanctorum*, an Pere dez Puig, notari . . . . . .III. lliures, .VI. sous^m.
25. Item, altre libre escrit enⁿ paper, ab posts de fust cubertes de pell blanca, on són los *Usatges de Barchinona e Constitucions de Cathalunya*, an Johan Ros, notari . . . . . .II. lliures, .X. sous.
26. *l.c.f.* Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts de fust cubertes de cuyro vermell, appellat *Decretals*, an Guillem Çacoma, librater . . . . . .X. sous.
27. Item, altre libre escrit en paper, ab posts de fust cubertes de cuyro verd, appellat *Formulari*, al dit Johan Franch . . . . . .I. lliura.
28. Item, un libre escrit en paper, ab posts de fust cubertes de cuyro negre, ab quatre gafets, appellat *P<etrus> de Unçola, Super notulis*, an Johan Miró, scrivent . . . . . .V. lliures, .X. sous.
29. Item, un libre escrit en paper, antich, appellat *Salatiel*, an Barthomeu Ballester, notari de València . . . . . .XIII. sous.

^a segueix cancel·lat an G.- ^b segueix cancel·lat aprop.- ^c Instòria interlineat.- ^d segueix cancel·lat engrud.-
^e ab ... pergami interlineat.- ^f segueix cancel·lat an Pere dez Puig, notari, per a mossèn Bernat Boions, prevere.-
^g nota marginal esquerra solvit cum salario procuracionis quam firmavit Anthonio Serra, pro questione Iohannis Car<r>res.- ^h segueix cancel·lat lo quals.- ⁱ segueix cancel·lat paper.- ^k dit interlineat.- ^l segueix cancel·lat ab dos tancadors.- ^m nota marginal esquerra de difícil lectura fuit solum in salariis scripturarum et pecuniis [...] pro ipsam [herede?]. Et dicta dominam facit donacionem de dicto libro dicto Petro de Podio.- ⁿ segueix cancel·lat pergamins.

¹ Les transcripcions del text d'aquest còdex (amb referències a Moisès i al novè manament) assenyalen els *X Manaments*. Codicològicament, la descripció d'aquest llibre de Pujals coincideix amb el registre d'un exemplar *De virtutibus et viciis* adquirit per poc més de 2 lliures per Antoni Vila, beneficiat de la Seu (162, 2); registre, però, que va ésser cancel·lat.

² *Psalterium (Biblia)*. És l'únic dels quatre llibres de Pujals que no és enregistrat a la subhasta.

³ *Llibre d'Hores de la verge Maria*, en llatí. Mossèn Roca, un prevere que està amb mossèn Formós n'és el comprador (162, 3).

⁴ El preu que aconseguí aquest *Breviarium* a la venda pública és molt alt, car mossèn Gabriel Romeu, prevere (162, 1), en va pagar més de 20 lliures.

1432, desembre, 29

Inventari dels llibres relictos per Berenguer Pujals, prevere beneficiat de la Seu de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 2 abril 1432-22 agost 1457, vol. 513, fol. 160v.

Item, en la cambra qui és alte, en lo dit sostre, qui mira dins la carrera, en la quall lo dit defunt dormia en lo temps de la sua mort, atrobí les coses següen < t > s:

.....
Item, una caxeta petita, se < n > s clau, dins la quall atrobam les coses següens:

1. Primo, un libra scrit en paper, antich, ab colondells, ab po < s > ts cubertes de cuyro vert, ab un tench < ad > or. E la primera fulla comensa: "lo primerament que Déu donà a Mosés". E feneix: "et cetera, nos ordonen ab Déu spiritualment". La darera fulla del dit libre comensa, qui no és acabada: "lo .VIII°. menament". E feneix: "a Déu lo com-[...]^a evaysen".

2. Item, un altre libra scrit en pergami, ab pots de fust cuberta de cuyro vermell, ab dos tancadors. En lo quall és lo *Saltiri* e altres oficis. Lo quall comensa, après lo *Comter*, ab letres vermelles: "incipiunt epistole". E feneix: "forme de cruce". E feneix: "gloria Patri, et cetera".

3. Item, unes *Ores* pochass, ab cuberta de fust vermelles, ab un tencador. Qui comensa: "canticum gradum". E feneix: "qui custodit te". En la^b plàgi < n > a darrera del dit libre: "Deo gracias. Amen".

4. Item, un *Breviari* scrit^c en pergamins, ab pots, ab cuberta vermelles, ab dos tencado < r > s de seda vermeys, ab les caps d'argent. Qui comensa: "notandum est" en la primera pàgina. E feneix a la derrera de la plàgina: "nature genitor cum aliis". E en la darrera plàgina: "requiescant in pace. Amen".

^a il·legible.- ^b segueix repetit la.- ^c scrit en pergamins *interlineat*.

162 Encant Berenguer Pujals

¹ Vegeu 161, 4.

² Vegeu 161, 1.

³ Vegeu 161, 3.

1433, gener, 2

Encant públic dels llibres relictos per Berenguer Pujals, prevere beneficiat de la Seu de Barcelona.

ACB. Julià Roure, *Inventaris i encants*, 2 abril 1432-22 agost 1457, vol. 513, fols. 167v, 171v-172r.

gener, 3

1. *f.167v*. Primo, un *Breviari*, a mossèn Gabriell Romeu, prevera . . . . .
. . . . .XX. lliures, .VI. sous.

gener, 10

2. Item, .I. libre^a de *Vissi <e> Virtuts* de paper, ab cubertes de fust verdes, mossèn Anthoni Vila, beneficiat en la Seu . . . . . II. lliures, .I. sou.

. . . . .

3. Item, unes *Ores* scrites^b de pergami, ab cubertas de fust vermelles, mossèn Rocha, prevera qui està ab mossèn Formós . . . . . .I. lliura, .II. sous.

^a aquest esment librari és cancel·lat amb una ratlla horitzontal.- ^b scrites interlineat.

163 Inventari personatge anònim

¹ D'entre els llibres d'aquest personatge anònim destaca aquest volum d'*Usatici et Constitutiones Cataloniae* datat a Barcelona el 6 de maig de 1395.

²

³

1433, gener, 24

Inventari dels llibres relictos per un personatge anònim.

AHCB. Arxiu notarial, I.6, s.n., fol. 1v.

gener, 31

.....
Item, trobe los llibres e scriptures següents, que foren portats de la scrivania:

1. Primo, un libre scrit en paper, ab^a posts^b de fust cubertes de pell blanca, ab .V. bulles en quescuna cuberta, en lo qual libre són scrits los *Usatges de Barchinona* e las *Constitucions de Cathalunya*. E comensen los dits *Usatges*: "Antequam *Usatici* essent missi". E feneix la derrera carta escrita del dit libre: "datum Barchinona sexta die madii anno a Nativitate Domini .M°.CCC°.nonagesimo quinto Regnique nostri Novopolit <ani>".

2. Item, un libre scrit en pergamins, ab cubertes de posts. E comensa: "cum rogitem ego talis in tabellionum ordine constitutus". E feneix: "experimento seu eciam vocacione".

3. Item, un libre scrit en pergamins, ab cubertes de pergami. E comensa en lo rubre: "qualiter patri [...] bathallia". Et in nigro incipit: "batalla ans que sia iniciada, et cetera". E feneix: "prepositus [...] -racone [...] -bet originale sub bulla".

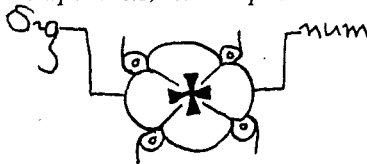
^a segueix cancel·lat cubertes.- ^b segueix cancel·lat cubertes.- ^c el pèssim estat de conservació de l'original impedeix la lectura de part de l'instrument. És per això que indiquem les parts il·legibles amb [...].

L'inventari de béns, inèdit, es conserva a l'Arxiu Capítular de Barcelona, on està catalogat amb el núm. 969 de la secció de *Notarials*; es tracta d'un llibre gruixut, d'uns 80 fulls, amb cobertes de pergami. Malauradament, l'encant, en cas que s'hagués realitzat, no consta en aquest manuscrit: l'excepcionalitat d'aquest document s'hauria vist incrementada amb noves dades sobre compradors i preus!. Tot i l'interès esmerçat en trobar el màxim nombre de dades sobre aquest escrivà, l'únic que podem confirmar és la seva existència, ja que a l'Arxiu de Protocols de Barcelona es conserven tres protocols seus, datats entre el 1402 i el 1429, que hem examinat detingudament i dels quals no es desprèn cap element digne d'esment. Així mateix, hem intentat trobar més informacions sobre la personalitat de Bernat d'Esplugues: els resultats foren exposats en el capítol que vàrem dedicar a la seva biblioteca en la nostra tesina, inèdita.

De l'examen minuciós dels tres protocols conservats i per un full cosit al plec d'escriptures esparses, sabem que el notari Manuel Damer va rebre les seves escriptures -com passa amb molts altres fedataris, dels quals tenim constància de la seva actuació però que no ens han pervingut protocols, aquest notari no està enregistrat en els índexs de l'AHPB.

L'únic esment d'una adquisició librària per part del fedatari Bernat d'Esplugues en el nostre treball és el d'unes *Decretales*, el 1423, deu anys abans de la seva mort, que havien pertangut al ciutadà Francesc Sirvent (85, 11), i que podrien correspondre amb les que ell mateix posseïa (vegeu nota 98).

Bernardi de Speluncis, notarii publici Barchinone

¹ Quintilianus, *De institutione oratoria*. El clàssic retòric hispanoromà està representat amb dues obres més del mateix títol (n°s 28 i 51), i amb d'altres de diferents (n°s 47 i 161).

² En els repertoris consultats consta l'obra de Claudius Ptolomaeus amb aquest títol. L'astrònom, matemàtic i geògraf grec (ca.90-168) destaca, sobretot, per l'obra *Compositio mathematica* -més coneguda pel títol que li donaren els traductors àrabs: *Almagest*-, i per aquest *Quadripartitum*, que fou el llibre d'astrologia més important de l'antiguitat.

³ Francesco Petrarca (1304-1374), *Bucolica*, conjunt de dotze èglogues de temàtica variada. La major part de la seva obra, i la més important, està escrita en llatí (les dades dels esments, molt completes, permeten estalviar-nos més informació en les identificacions successives). Bernat d'Esplugues tenia una bona representació d'obres de Petrarca ja que, a més d'aquesta, en trobem d'altres enregistrades en els n°s 7,25,30,44,45,66,81 i 118. Les obres de Petrarca (i algunes de Boccaccio) les va introduir el 1375 a Catalunya l'escrivà Pere Despont, del qual coneixem una traducció del *De vita solitaria* -a l'Arxiu Reial existeix un ms. de finals del segle XIV que sembla de mà seva- i una altra del *Rerum senilium*. Despont el va conèixer a Roma, on treballà un temps com a escrivà pontifici del papa Urbà VI, passant més tard a la Cancelleria reial de Joan I a Nàpols. Antoni Canals traduí lliurement l'*Africa* i Bernat Metge la seva *Griseldis* -que, com és sabut, per a cert corrent historiogràfic, representa l'inici de l'anomenat «Humanisme català»-.

⁴ *Liber scintillarum*, atribuït a Beda (alguns repertoris també parlen d'un text homònim d'Hug de sant Víctor). És l'únic esment d'una obra del sant en aquest inventari.

1433, febrer, 2

Inventari dels llibres relictos per Bernat d'Esplugues, notari i escrivà del Consell de la Ciutat de Barcelona.

ACB. *Inventarium bonorum que fuerunt honorabilis Bernardi de Speluncis, quondam, notari et scribe honorabilium Consiliariorum civitatis Barchinone*, 2 febrer 1433-12 maig 1433, vol. 969, fols. 14v-39v, 70r.

La cambra de la torra.

.....
Item, un armari de roure de Flandes gran, de .IIII. sostres, en lo qual staven los llibres e coses següents:

Los llibres:

1. Primo^a, un libre^b de pergamins, ab cubertes *ff. 15r.* vermelles empremtades, ab .X.^c boles e .IIII. gafets, appellat *Quintilianus, De oratoriis institucionibus*. La primera pàgina del qual finix en rúbriqua escrita de vermelló: "quos di < s > cipulos magistri diligant". E^d la derrera pàgina comença: "quod cupiunt intercessorem".

[Al marge]: *Quintilianus, De oratoris instituc < i > onem.*

2. Item, altre libre escrit en pergamins ab^e corendels, ab cubertes de post encube < r > tat de cordovà^f vermel, ab .II. gafets e .V. bolles en cascuna post, appellat *La quarta part de Tholomeu*. Finex en lo primer corandell de la primera pàgina^g: "perfectam cognitionem gra". E fenex en lo penúltim: "in quo fuerit debes".

[Al marge]: *Quarta pars Ptholomei.*

3. Item, altre libre escrit en pergamins appellat *Bucòlica de Petrarcha*. Lo qual comença: "monite tranquillo". E fenex en la primera carta: "cantare solebat". E fenex en la penúltima: "pone secundis".

[Al marge]: *Bucòlica Patrarcha.*

4. Item, altre libre escrit en pergamins, a^h corendels, appellat *Sintillarum Bede*. E comença: "Dominus dixit in Evangelio". E fenex en lo primer corendel: "apparauit caritas". E fenex l'altre corendel: "caritas Christi". E fenex la penúltima carta en lo darrer corendel: "homo nutritur et pacitur".

[Al marge]: *Sintillarum Bede.*

⁵ En aquest volum miscel·lani trobem l'obra d'Henricus Mediolanensis, *Contra fortunam*, «algunes obres» d'Ovidius i una darrera i última d'Aesopus. A més d'aquesta petita aportació en aquest volum, Ovidius està representat en els n°s 27,33,50,99,107,142,151 i 157.

⁶ Aquest text de Lactantius Firmianus, no identificat, es complementa amb un altre de la nota 17.

⁷ Per les dades ofertes sembla el *De viris illustribus* de Francesco Petrarca, obra històrica en llatí que conté biografies de romans des de Ròmul fins a Cèsar.

⁸ *Ab Urbe condita* de Titus Livius; a causa de la seva estructura i la transmissió textual d'aquesta obra històrica de Tit Livi, representada, a més, en les notes 20 i 62, també és coneguda pel títol de *Decadae* o per la seva traducció a la llengua vulgar corresponent.

⁹ Els Sanudo eren una família noble veneciana d'origen incert, cinc membres de la qual foren duces de la República nord-italiana al llarg de la història. Marinus Sanutus *senior* (1270-ca. 1343), escriptor, és autor d'un important text, fruit dels seus viatges per Orient i de la seva defensa de la idea de Creuada: l'*Informatio prelatorum ad conversionem infidelium*, que no coincideix amb el que dona el notari en inventariar-lo, però que presenta alguns punts de contacte temàtic. Tot i l'excepcionalitat de la biblioteca de Bernat d'Esplugues, és sorprenent la possessió d'aquesta obra; la presència massiva d'autors italians (Boccaccio, Dante, Petrarca, Salutati,...) va molt més enllà d'un interès bibliòfil d'aquest fedatari pels clàssics i la literatura humanística. No tenim cap prova per afirmar una estança a Itàlia de Bernat d'Esplugues, però no deixa d'ésser una possibilitat suggerent. Centres com Roma o Florència podien haver nodrit l'interès, quasi obsessiu, del nostre notari.

¹⁰ Codicològicament sobta el detall de les tapes cobertes de cordovà groc empremtades amb un senyal de Salomó al mig de cadascuna d'elles. Com hem dit abans, no coneixem cap obra de M.T. Cicero titulada *Orationes*, d'on podria derivar-se la traducció d'*Oracions* (es tracta del seus *Discursos*?). Bernat d'Esplugues posseïa també una bona representació d'obres ciceronianes: a més d'aquesta, en trobem d'altres registrades en els n°s 23,41,65,75,86,109,117,127,145,153,159,169,178 i algunes que són comentaris a obres de M.T. Cicero: n°s 47 i 146.

¹¹ *Missale romanum*, text litúrgic.

5. Item, altre libre escrit en paper, ab metres, ab posts de fust cubert de cuyr negra, abⁱ .V. boles en cada post, ab .II. gafets de diverses obres. La primera és *Enricus, Contra fortuna*, la segona algunes obres d'*Ovidi* e la^k derera d'*Isop*. Comença: "comodo sola cedet". E fenex en la primera pàgina: "cathaxinu". E en la penúltima: "tua petit".

[Al marge]: *Enricus, Contra fortunam* e altres obres.

6. *lf.15v*. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts cubertes de cuyr blau empremtat, ab .IIII. gafets, appellat^l *Lactanci*. E comença: "de his libris dici pont". E fenex: "gentes scripsit". E fenex en la penúltima carta: "aditer celeste derexerit", en gran volum.

[Al marge]: *Lactancius*.

7. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts de fust cubertes de cuyro vermell, ab .V. boles en cascuna post, ab tancado <r>s de lautó, appellat *Ffranciscus Patrarcha, De gestis Augustorum*. E comença: "obtas clarissime". E fenex en la dita carta: "a Julio Sesere". E fenex en la penúltima carta: "occidents sed. Deo gracias".

[Al marge]: *Patrarcha, De gestis Augustorum*.

8. Item, altre libre escrit en pergamins, a corendels, ab posts de fust cubertes de cuyr vermel, ab .V. boles en cascuna post, ab .IIII. gafets, appellat *Titus Livius*. Comença en la primera carta de la taula: "capitulum prohemiãle". E en la primera carta del primer^m corendel del libre: "facturus nesini opere". E fenexⁿ: "ea belli". E en lo segon: "semper hauctores". E fenex en la^o derrera carta: "consiliabula que edixerut".

[Al marge]: *Titus Livius*.

9. Item, altre libre escrit en pergamins, a corendels, ab post de fust, ab cubertes de drap de seda pampolat ab aucels, ab dos tancados, appellat *Marinus Sanudo, De conservacione fidelium et conversione infidelium*. Comensa: "sanctissimo Patri". Finex en *lf.16r*. lo primer corendel: "generacio christiana mo". E fenex en lo penúltim: "occidentem".

[Al marge]: *Marinus Sanuda, De conservacione fidelium et conversione infidelium*.

10. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts cubertes de cordovà groch, empremtades, ab .V. boles en cascuna post e ab .IIII. gafets, appellat *Oracions de Tulli*. Qui^a comença: "quoniam michi semper". E fenex en la primera carta: "esse complures regu". E fenex en la penúltima carta: "societati hoc est roscio debeat". E lo qual ha en lo mig de cascuna post un senyal de Salamó.

[Al marge]: *Oraciones Tullii*.

11. Item, altre libre escrit en pergamins^f, a corendels, appellat *Missal romà*. En lo qual ha *Compter*. E comença: "ad te levavi". E fenex en lo primer corendel de letres vermelles: "in diebus". E fenex en lo penúltim: "facias pervenire". Per lo qual ha posts de fust ab cubertes vermelles empremtades e ab dos tancadors.

[Al marge]: *Missale romanum*.

¹² Augustinus, *Epistolae ad Volusianum*; a més d'aquest esment, l'autor està present en els n°s 20 i 135.

¹³ El diccionari de Papias, *Elementarium doctrinae rudimentum*, escrit a tres columnes, acompanyat, a la darrera part del llibre, d'un text a dues columnes de Guillelmus Brito (autor d'una *Summa de vocabulis Bibliae*). Tot i que tenim dades d'un autor d'obres de dret anomenat Rodolphus Brito, creiem que es tracta de Guillelmus perquè a la nota 72 tenim una referència més precisa d'identificació i, tanmateix, com ja hem observat, perquè el nostre fedatari tenia molt sovint diversos exemplars d'un mateix títol. De Papias tenia un altre text: nota 106.

¹⁴ La primera de les obres d'aquest còdex escrit en versos la identifiquem amb l'*Achilleis* de Caecilius Statius (E. BICKEL), autor del qual té un altre text sense títol (n° 158), i la segona obra amb l'*Anticlaudianus* del cistercenc Alanus ab Insulis, que figura també a la biblioteca del notari Joan de Fontcuberta (160, 2).

¹⁵ Isidorus Hispalensis, *De summo bono seu Sententiae*. Ultra aquesta obra del Sant sevillà, posseïa tres exemplars de les *Etymologiae* (n°s 36,46 i 120).

¹⁶ Giovanni Boccaccio (1313-1375), *De casibus virorum illustrium*, compilació d'anècdotes històriques des d'Adam fins al duc d'Atenes, composta entre 1354-64. A més d'aquest volum de Boccaccio, el nostre bibliòfil comptava amb els esmentats en els n°s 80,91 i 104. A Catalunya, l'obra del florentí (†1375) influí poderosament en la literatura catalana. La traducció catalana que Narcís Franc féu del *Corbaccio* (1397) representa la mostra més antiga de la seva difusió. *Io Somni* de Bernat Metge n'és una imitació molt directa. Del 1429 data la traducció completa del *Decameron*. Recordem que un dels textos de Petrarca, *Griseldis* (inclosa en el *Rerum senilium*), que és una versió llatina d'un dels contes d'aquesta obra de Boccaccio, és l'origen, al seu torn, de la versió catalana de Bernat Metge. Des de finals del segle XIV i primers anys del XV tenim constància d'obres de Boccaccio en inventaris catalans. Sobre els manuscrits i la seva difusió es pot consultar algun dels articles de D. ROMANO, com per exemple: «Opere di Boccaccio negli inventari catalani del 400», *IX Congrés d'Història de la Corona d'Aragó*, Napoli 1982, pp. 469-474.

¹⁷ Amb aquest títol, *De falsa religione*, no tenim constància de cap text de Lactantius; potser es fa referència a un capítol de la seva obra més important, *De divinis Institutionibus adversus Gentiles* (altres autors prefereixen parlar de *De divinis institutionibus libri VII*). El seu nom complet era Lucius Caecilius Firmianus Lactantius; per això, el notari que escriví els títols al marge esquerre dels registres -que era un altre escrivà distint del que protocol·litzà tot l'inventari, no necessàriament coetani, però no gaire posterior- fa constar el nom «Lactancius Finianus».

¹⁸ *Decretum (C.I. Can)*, amb glossa. Bernat d'Esplugues també posseïa textos jurídics, tot i que són una minoria.

12. Item, altre libre escrit en pergamins, a corendells, ab post de fust ab cubertes de cuyr vermel empremtades, ab .V. boles en cascuna post e ab .III. gafets, appellat *Epístolas de sant Agostí ad Volusianum*. E fenex en lo primer corendel en letres vermelles: "ad Agustinum". E lo segon: "ipse Aristoteleo". E en lo penúltim de la derrera carta: "quarum rescripta non habeo".

[Al marge]: *Epistole sancti Augustini ad Volusianum*.

13. *f.16v*. Item, un libre escrit en pergamins^s, a .III. corendels, ab post de fust, de forma major, cubert de cordovà vermel ab .III. gafets, appellat *Papies*. Qui comença en lo primer corandel: "filii utrumque carissime". E fenex: "amori incepera". E fenex en el terç: "fere significa". E fenex en la derrera carta: "eamque Anthoniam vocat". En lo qual havia altre obre escrita a dos corendels, la qual se appella *Brito*.

[Al marge]: *Papies*.

14. Item, altre libre escrit en pergamins, en metres, ab posts sens cubertes, ab un tancador, ab dues obres: la primera appellada *Staci, Axilleydos*. Comensa: "magnanimum". E fenex en la penúltima carta: "alludra venit". La segona obre la qual se appella *Anticlaudià* comensa: "fundamenta". E fenex en la "última carta: "de raptu Proserpine. Deo gracias".

[Al marge]: *Stacius et Anticlaudianus*.

15. Item, un libre escrit en pergamins, ab posts de fust cubert de negre, ab .I. gafet, appellat *Ysidorus, De sumo bono*. Lo qual comença: "sumum bonum". E fenex en la primera carta: "aliud pulcritu". E fenex en la derrera carta: "aula letificado includit".

[Al marge]: *Ysidorus, De sumo bono*.

16. Item, altre libre cubert de posts, escrit en paper, appellat *Iohan Bocaci, De casibus illustrium virorum*, ab posts de fust cubert de cuyr negre, ab .V. boles en cascuna post e ab .II. gafets. Lo qual *f.17r*. comensa: "esquireti michi". E fenex en la primera carta: "duces il". Fenex en la penúltima carta: "cuncta verenci".

[Al marge]: *Boccacius, De casibus illustrium vi<r>orum*.

17. Item, altre libre escrit en pergamins, ab posts de fust cubertes de cuyr vermel, ab .V. claus en cascuna post plans e ab .III. gaffets, appellat *Lactanci, De falsa religione*. Comensa en letres gòtiques: "magno et excellenti ingenio". E fenex en la primera carta: "vullo labo". E en la última: "celeste dixerit".

[Al marge]: *Lactancius Finianus, De falsa religione*.

18. Item, altre libre escrit en pergamins, ab dos corendels, test e glosa, cubert de posts ab cuyr vermell, ab .III. gafets, appellat *Decret*. Comensa lo segon corendel: "generale nomen". E fenex en lo dit segon corendel: "aut siquid". Comensa lo primer corendel: "nombre".

[Al marge]: *Decret*.

¹⁹ *Biblia*.

²⁰ El primer dels tres textos d'aquest còdex fa referència a un epítom o compendi de l'obra *Ab Urbe condita* de Titus Livius; un segon, que encapçala les preferències del notari que va escriure al marge els títols, és el famós *De civitate Dei* d'Augustinus, i, finalment, l'*Expositio super libro De civitate Dei* de Nicolaus Trevet, a partir d'aquell segon text. D'aquest *commentator* són també els esments de les notes 43, 134 i 136.

²¹ En aquest inventari tenim altres esments de l'obra de Valerius Maximus: són els n°s 84, 126 i 131. En aquest cas disposem del text i de la glossa.

²² Com no podia ésser d'altra manera, el tractat polític de Johannes Saresberiensis, el *Policraticus sive De nugis curialium et vestigiis philosophorum*, també és present a la biblioteca de Bernat d'Esplugues.

²³ Disposades en una columna a l'instrument notarial original, identifiquem les següents obres de M.T. Cicero: *De finibus bonorum et malorum*, *De officiis*, *Tusculanae questiones*, *De amicitia*, *De divinatione*, *De paradoxis*, *De senectute*, *De fato* i *De natura deorum* (una completa relació dels textos ciceronians, amb les explicacions corresponents, es pot trobar a E. BICKEL, *Historia de la literatura romana*, Madrid 1982).

²⁴ L'únic esment d'una obra de Hieronymus, les seves *Epistolae*.

19. Item, un libre scrit en pergamins ab cuyr vermel empremtat, ab dos gaffets d'argent e dos scudets, appellat *Biblia*. Comensa lo segon corendel de la primera pàgina: "vit persas". E fenex lo dit corendel: "legem Mosehi". Comensa lo primer corendel de la derrera carta: "est mensibus". Fenex: "in actores fidei".

[Al marge]: *Biblia*.

20. Item, altre libre scrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermell empremtat e .V. boles en cascuna post, ab .III. gaffets, en què ha tres obres: la primera és appellada *Epitonia Titu Livio*, l'altre *Spositio istoriarum que tanguntur in libro De civitate Dei fecis per fratrem Nicholaum Trevet* e l'altre és lo libre *De civitate Dei*. Comença en lo segon corendel de la primera carta: "robusta maturitas". E fenex: "pastores". E comensa lo primer corendel *1f.17v.* de la derrera carta: "nunc imusibilia". E fenex: "fuit futuri".

[Al marge]: *Augustinus, De civitate Dei* ab altres obres.

21. Item, altre libre scrit en pergamins, test e glosa, cubert de posts ab cuyr blau empremtat, ab alguns pichs d'or, ab dos gaffets d'argent, appellat *Valerius Maximus*. Comença la segona pàgina de la primera carta: "maiors scatas". Fenex: "crede" en la dita pàgina. E la derrera carta comensa: "imperio Augusti". E fenex: "cohegit".

[Al marge]: *Valerius Maximus*.

22. Item, altre libre scrit en pergamins, a dos corendells, cubert de posts de fust ab cuyr vermell empremtat, ab .III. gaffets e .X. boles, appellat *Policraton, De nugis curialium et vestigis filosoforum*. E en lo principi ha alguns metres. Comensa lo primer corendel de la segona carta: "liter enim". E menex lo dit corendell: "imperat im". Comensa lo primer corendel de la derrera carta: "dus timor". E fenex: "habes viam".

[Al marge]: *Policraton, De nugis curialium et vestigis filosoforum*.

23. Item, altre libre scrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermel empremtat, ab .III. tancadors e .X. boles, en què ha les obres següents de *Tullius*:
Primo, *De finibus bonorum et malorum. De officiis. 1f. 18r. De questionibus tusculanis. De amicitia. De devinacione. De paradoxis. De senectute. De fato. De natura deorum*. Lo qual comença en la segona pàgina de la primera carta: "nere in quibus". E fenex: "et sunt". Comensa la derrera carta: "cocta". E fenex: "propensior".

[Al marge]: *Tullius: De finibus bonorum et malorum. De officiis. De questionibus tusculanis. De amicitia. De devinacione. De paradoxis. De senectute. De fato. De natura deorum*.

24. Item, altre libre scrit en pergamins a dos corendels, cubert de posts ab cuyr negre, ab dos dancadors < sic > e .X. boles, appellat *Epistolas beati Geronimi*. Comensa lo segon corendel de la primera carta: "bacavit". E fenex: "pectus". Lo segon corendell de la derrera carta: "tantum credidi". E fenex: "autem sic".

[Al marge]: *Epistole beati Geronimi*.

²⁵ Francesco Petrarca, *Secretum*.

²⁶ Aegidius Romanus, *De regimine principum*. Tenia un altre exemplar d'aquest títol (nota 164).

²⁷ Glossa a l'obra d'Ovidius, *Metamorphoseos*.

²⁸ M.F. Quintilianus, *De institutione oratoria*.

²⁹ Aquesta obra no identificada, que sembla un tractat moral, la té per duplicat (nota 97).

³⁰ Francesco Petrarca, *De remediis utriusque fortunae*, obra de contingut etico-filosòfic.

³¹ Petrus Blesensis, *Epistolae*. A més d'aquest llibre, Bernat d'Esplugues tenia d'aquest mateix autor els exemplars consignats en els n°s 79 i 96.

25. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermell empremtat, ab .IIII. gafets e .X.^y boles, appellat *Ffranciscus Patrarcha, De secreto conflictu curarum suarum*. Comensa en la segona pàgina de la primera carta: "es vix". E fenex: "auditoris". E la derrera carta comença: "distantem". E fenex: "obstrepat".

[Al marge]: *Patrarcha, De secreto conflictu curarum suarum*.

26. *lf. 18v*. Item, altre libre escrit en pergamins a dos corendels, cubert de posts ab cuyr negre, ab dos gafets, appellat *Egidius, De regimine principum*. E comença lo segon corendel de la primera pàgina: "um faciat". E fenex: "ciamus". E lo primer corondel de la derrera pàgina comença: "philosofis". E fenex: "Dei".

[Al marge]: *Egidius, De regimine principum*.

27. Item, altre libre escrit en paper, ab cubert de posts ab cuyr negre, ab dos gafets, appellat *Glosa super fabulis Hovidi Matamarfoseos et allegorie ipsarum fabularum*. Comença la segona pàgina de la primera carta: "Octoviani". E fenex: "intercederet". Comença la derrera carta: "quod venit". E fenex: "Augustus".

[Al marge]: *Glosa super fabulis Ovidii Mathamorfoseos et allegorie ipsarum fabularum*.

28. Item, altre libre escrit en paper, cubert de posts nues, ab .III. gafets, appellat *Quintilianus, De oratoris institutione*. Comensa la segona carta de la primera carta: "admodum". E fenex: "errarunt". E la derrera carta comença: "non humana". E fenex: "virtus".

[Al marge]: *Quintilianus, De oratoris institutione*.

29. Item, altre libre escrit en paper a dos corendels, ab cubertes de pergami, appellat *Compendium moralium notabilium*. Comensa en lo segon corendel de la primera carta: "prout". E fenex en lo matex: "istoriographus". Lo primer corendel de la derera carta comença: "nisi penes". E fenex: "debilita^{aa}".

[Al marge]: *Compendium moralium notabilium*.

30. *lf. 19r*. Item, altre libre^{ab} escrit en paper, ab posts de fust ab cuyr blanch, ab un gafet, appellat *Patrarcha, De remedis utriusque fortune*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "pergit". E fenex: "contra". E la derrera carta comença: "leviant". E fenex: "negatur".

[Al marge]: *Patrarcha, De remediis utriusque fortune*.

31. Item, altre libre escrit en paper, cubert de posts ab cuyr negre empremtat, ab dos gafets e .X. boles, appellat *Epistole magistri Petri Blasensis*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "Anricus Dei gratia". E fenex: "gloriam". E la derrera carta comensa: "sive subiecto". E fenex: "verbum vite".

[Al marge]: *Epistole Petri Blesensis*.

³² L'*Aurora* de Rolandinus Passagerii és un dels pocs exemples de literatura d'*ars notariae*, o pròxima a ella, que trobem en el sorprenent inventari d'aquest notari bibliòfil (a més dels n°s 54,56,90,108,130,140,144,165,171,172 i 176).

³³ Un altre exemple d'una glossa a la *Metamorphoseos* d'Ovidius.

³⁴ Lucanus: es tracta del seu *De bello civili* (també dit *Pharsalia*)?. Tenim constància també d'una glossa a aquest text en la nota 49.

³⁵ El filòsof grec Aristoteles també està representat a la impressionant llibreria de Bernat d'Espluges (a més d'aquest esment, n'hem trobat d'altres en les notes 88,100,123 i 132). La seva *Politica* fou objecte de nombrosos comentaris i glosses al llarg de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana.

³⁶ Isidorus Hispalensis, *Etymologiae*.

³⁷ *Psalterium (Biblia)*.

³⁸ En el primer registre bibliogràfic, l'anotació errònia del primer notari («Lala, *De plantu nature*») fou corregida més tard per l'escrivà que consignà els títols als marges (amb la més correcta «Alanus, *De...*», ja que l'obra és *De complanctu naturae* d'Alanus ab Insulis); d'aquest autor també tenim un altre text en la nota 14. F. RICO, a «Petrarca y el Humanismo catalán...», op. cit., esmenta un «Philipus Elephantes» que qualifica de «curioso enciclopedista»: es tracta del mateix autor al qual s'atribueix aquí una *Philosophia*?. El (Ps) Cato i un *Tractat contra les epidèmies* tanquen la relació.

32. Item, altre libre escrit en paper, sisternat de pergami, cubert de posts ab cuyr negre, ab .IIII. gafets e .X. boles, appellat *Aurora domini Rotlandini*. E comensa la segona pàgina de la primera carta: "et ante dicipulatum". E fenex: "capitula". E la derrera carta comensa: "promittitur". E fenex: "ex parte".

[Al marge]: *Aurora Rotlandini*.

33. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos gafets, appellat *Glosa Ovidi Matamarfoseos*. Comensa en lo segon corendel de la primera carta: "qua se habet". E fenex: "su <b> stancia". Lo primer corendel de la derrera carta comensa: "dilapidare". E fenex: "dua".

[Al marge]: *Glosa Ovidii Matamorfoseos*.

34. *f.19v*. Item, altre libre escrit en pergamins^{ac} ab posts, cubert de posts^{ad} ab cuyr vermel, ab dos gafets, appellat *Lucà*, ab algunes postilles. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "in te verte". E fenex: "relinquet". Comensa la derrera carta: "ut proles". E fenex: "magnum".

[Al marge]: *Lucanus*.

35. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts nues, ab dos tencadors, appellat *Glosa sobre la Política d'Eristòtil*. Comensa lo segon corendel de la primera pàgina: "quod expedit". E fenex: "sunt". E lo primer corandel de la derrera carta comensa: "musicalis". E fenex: "Sòcretes".

[Al marge]: *Glosa super libros Politicorum Aristotilis*.

36. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr blanch, ab dos tancadors e .X. boles, apellat *Ysidorus*, <E>*thimologiarum*, ab la taula. E lexada la taula comensa en lo segon corendel del dit libre: "valeo". E fenex: "humilitate". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "in reliquis". E fenex: "enim dicitur".

[Al marge]: *Ysidorus Ethimologiarum*.

37. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermel empremtat, ab un tancador d'argent e .IIII. scudets d'argent, appellat *Saltiri*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "<quo>niam novit". E fenex: "posserionem". E la derrera carta comensa: "requiem". E fenex: "matre".

[Al marge]: *Psalterium*.

38. *f.20r*. Item, altre libre escrit en paper, cubert de posts ab cuyr vert, ab dos gafets, en què és *Lala*, *De plantu nature* e *Philosofia magistri Phelipi Elefantis* e lo *Cató* e un *Tractat contra epidèmies*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "cudit". E fenex: "placet". E la derrera carta comença: "pidole". E fenex: "tempore".

[Al marge]: *Alanus, de Planctu nature. Phylosophia magistri Philipi Elefa <n> tis. Cathonis Ethica cum glosis*.

³⁹ La coneguda obra *De bello gallico* de Julius Caesar.

⁴⁰ Es tracta de comentaris del cordovès Averroes a alguns dels textos d'Aristoteles (*De anima*, *Physica*, *Metaphysica*), els quals, com és conegut, constitueixen la base de l'averroisme.

⁴¹ M. T. Cicero, *Tusculanae quaestiones*.

⁴² A més d'aquest esment de l'obra de Guido de Columna, *Historia destructionis Troiae*, en tenim un nou exemplar en el volum miscel·lani de la nota 138 d'aquest mateix inventari. Per les indicacions donades, sembla que es tracta d'una còpia llatina.

⁴³ Seneca està àmpliament representat a la llibreria del nostre escrivà. Tenim, en aquest primer esment, un *Commentum in Senecae Tragoediis* de Nicolaus Trevet, comentari o exposició sobre les tragèdies de Sèneca, que torna a aparèixer a la nota 134. A més d'aquest dos esments, en tenim d'altres referits a les *Tragoediae* (notes 70, 147, 168 i 186. És innegable que per aquest nom són conegudes les compilacions de textos d'aquest gènere escrites pel filòsof hispanoromà, en llatí o en vulgar). Són també obres seves les que consten en les notes 83, 85, 88 i 184). És a dir, un total d'11 manuscrits.

⁴⁴ Francesco Petrarca, *Epistolae de re familiari*, un dels grans blocs del seu Epistolari.

⁴⁵ Francesco Petrarca, *Africa*. Poema èpic en vers, influenciat pel model de Tit Livi, que no és sinó un cant de les glòries romanes en la persona d'Escipió, que salvà la pàtria durant la segona Guerra Púnica.

⁴⁶ Isidorus Hispalensis, *Etymologiae*.

39. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermell, ab dos gaffets, appellat *Istorie Iulii Sesaris, De bello gallico*. E comensa en la segona pàgina de la primera carta: "in latitudine". E fenex: "persuadet". E la derrera carta comença: "calo". E fenex: "opidanis".

[Al marge]: *Istorie Iulii Cesaris, De bello gallico*.

40. Item, altre libre escrit en pergamins a dos corendels, cubert de posts nues, ab un tancador, appellat *Comentum Averrois super libros Mathefisice et^{ae} de anima et fisicorum*. E comensa en lo segon corendel: "quod in una". E fenex: "comunicant". Lo primer corendel de la derrera carta comensa: "declarare". E fenex: "quiescunt agen".

[Al marge]: *Comentum Averrois super Mathefisice et de anima ac phisicorum libris*.

41. Item, altre libre escrit en paper, ab cubertes engrutades de cuyr vermell, appellat *Tullius, De questionibus tusculanis*. E comensa en la segona pàgina: "filio". E fenex: "aliquid". E la derrera carta comensa: "epicurei". E fenex: "controversiam".

[Al marge]: *Tullius, De questionibus tusculanis*.

42. Item, altre libre escrit en paper, cubert de posts ab cuyr vermell, ab dos tancados, appellat *Istòries Troyanes*. E comensa la segona pàgina de la primera carta: "pervimiam". E fenex: "homines". E la derrera carta comensa: "regem". E fenex: "humum".

[Al marge]: *Istorie Troye*.

43. *lf. 20v*. Item, altre libre escrit en paper, cubert de posts nues ab un gafet, appellat *Scriptum Traveti, Super tregediis Senece*. E comensa en la segona pàgina: "crearet". E fenex: "vocant sum". E la derrera carta comensa: "ungula". E fenex: "dix scilicet".

[Al marge]: *Scriptum Traveti, Super tragediis Senece*.

44. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermell empremtat, ab .IIII. gafets e .X. boles, appellat *Liber epistolarum Ffrancisci Patrarche, Rerum familiarum^{af}*. E lexada la rúbrica comensa en lo segon corendel de la primera carta: "gradatum". E fenex: "indulgencior". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "vie facundissime". E fenex: "virtutis".

[Al marge]: *Epistole Ffrancisci Patrarche, Rerum familiarum*.

45. Item, un libre escrit en paper de^{ag} poca forma, mètrich, ab cubertes engrutades, appellat *Affricha, Ffrancisci Patrarche*. E comensa la segona pàgina: "fundebas". E fenex: "vermes". La derrera carta comensa: "ac illi". E fenex: "flaminis".

[Al marge]: *Affrica, Ffrancisci Patrarche*.

46. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermell, .IIII. gafets e .X. boles, appellat *Isidorus, Ytimologiarum*. Comensa lo segon corendel^{ah} de la primera carta: "di mari". E fenex: "antequam". Lo primer corendel de la derrera carta comensa: "pascuratum". E fenex: "quo hauri".

[Al marge]: *Ysidorus, Ethimologiarum*.

⁴⁷ Tot i que E. BICKEL no recull aquest títol, J.N. HILLGARTH el consigna com el *Commentum super Rhetoricam Tullii* de Quintilianus, una glossa a l'obra ciceroniana.

⁴⁸ Molts autors han parlat sobre la difusió de l'obra de Virgilius o la influència que exercí en la literatura de tots els països; per això no ens sorprèn de trobar una àmplia representació de la seva obra en aquest inventari. Aquest manuscrit conté les *Georgica* (també presents en la nota 185) i l'*Eneida* (d'aquest text, Bernat d'Esplugues en tenia cinc còpies: notes 59,63,110 i 185), a més d'altres tres còdexs amb les *Bucolica* (notes 138,149 i 185); el volum 185, que conté les tres obres esmentades de Virgili, no és pròpiament una miscel·lània d'aquest autor, sinó una glossa o comentari de Servius Grammaticus. És a dir, que sota monografia o dins de miscel·lanis, Bernat d'Esplugues disposava de set manuscrits virgilians: tota una col·lecció difícil de superar abans de la impremta a la biblioteca d'un particular.

⁴⁹ Glossa a l'obra *De bello civili* de Lucanus? Vegeu també nota 34.

⁵⁰ Aquest volum miscel·lani, escrit en versos («mètrich»), conté l'obra d'Ovidius, *De arte amandi*, i les obres d'Horatius: *Epistolae* i l'*Ars poetica* -així identifiquem nosaltres el terme «Poetria» referit a aquest poeta-; d'aquest, Bernat tenia dos volums més amb els mateixos textos (notes 53 i 77) i un altre amb comentaris (nota 89).

⁵¹ Quintilianus, *De institutione oratoria*.

⁵² Aquest obra de Guillelmus de Mandagoto, *Libellus de electione facienda*, la tenia per duplicat (vegeu també nota 154).

⁵³ L'*Ars poetica* i les *Epistolae* d'Horatius.

47. *ff.21r*. Item, altre libre escrit en^{ai} paper, ab cubertes engrutades ab cuyr vermel, appellat *Glosa Quintiliani super Retorica Nova Tulli*. Comensa en la segona pàgina de la primera carta: "et sufficienter". E fenex: "et reducli". La derrera carta comensa: "G < uillelm > i septem partibus". E fenex: "confutacione".

[Al marge]: *Glosa Quintiliani super Rethorica Nova Tullii*.

48. Item, altre libre escrit en pergamins, mètrich, cubert de posts ab cuyr vermel, ab .III. gafets e .X. boles, en lo qual ha dues obres de *Virgili*, ço és la *Jòrgica* e lo *Eneydos*. Comensa en la segona pàgina de la primera carta: "tercentum". E fenex: "Cupido". E la derrera carta comensa: "sichtur no". E fenex: "manis".

[Al marge]: *Georgica et Eneidos Virgilii*.

49. Item, altre libre escrit en paper, a dos corendels, cubert de posts nues, ab un gafet, appellat *Glosa sobre lo Lucà*^{al}. E lexads alguns sermone < s > que ha en lo comensament del dit libre, comensa lo segon corendel: "potest quadrupliciter". E fenex: "dignitatu". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "erat". E fenex: "Ganime < de > m".

[Al marge]: *Glosa sobre lo Lucà*.

50. Item, altre libre escrit en pergamins, mètrich, cubert de posts ab oripel empremtat, ab dos gafets e .X. boles, en lo qual és l'*Ovidi, De arte ama < n > di ff.21v.* e les *Epistoles e Poetria d'Oraci*. E comensa en la segona pàgina de la primera carta: "frenaque". E fenex: "amore". E la derrera carta comensa: "hicdum". E fenex: "legendo".

[Al marge]: *Ovidius, De arte amandi. Poetria Oracii, Epistole eiusdem*.

51. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr burel, ab .III. gafets e cantoneres de lautó, appellat *Quintilianus, De oratoria institucione*. E en la primera carta són pintades les armes d'Aragó e un altre de un leó deurat, ab una barra de .III. cevalles. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "contempuentes". E fenex: "dubi". E la derrera carta comensa: "dendi". E fenex: "satorum".

[Al marge]: *Quintilianus, De oratoris institucione*.

52. Item, altre libre escrit en pergamins a dos corendels, test e glosa, cubert de posts ab cuyr blanch, ab dos gafets, appellat *Ma < n > dagot, De electionibus*. Comensa en lo segon corendel: "dis servari". E fenex: "huiusmodi". Lo primer corendel de la derrera carta: "ipsam legit". E fenex: "ipsum".

[Al marge]: *Mandagotus, De electionibus*.

53. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr blanch, ab un gafet e .X. boles, appellat *Poetria Oraci et Epistolarium eiusdem*. Comensa en la segona pàgina: "emilium". E fenex: "receptus". E la derrera carta comensa: "sed vere". E fenex: "et heres".

[Al marge]: *Poetria Oracii, Epistole eiusdem*.

⁵⁴ Petrus de Vineis, *Dictamina*, obra d'*ars dictandi*.

⁵⁵ Sembla que es tracta del *De vita duodecim Caesarum* de Suetonius.

⁵⁶ Petrus de Unsola, *Practica artis notariatus* (Comentaris al *Tractaturi* de Rolandinus).

⁵⁷ Tractat de contingut astronòmico-astrofògic, potser l'*Speculum astronomicum* d'Albertus Magnus.

⁵⁸ Dins d'aquest volum de tractats, encapçalats pel que dona títol al còdex, el desconegut *Liber de secretis mulierum* (títol amb ressonàncies boccaccianes), trobem un text filosòfic (*De consideratione quinte esencie*), el *Ruralium commodorum opus* de Petrus de Crescentiis (un tractat d'agricultura, efectivament), i, finalment, un comú *Tractat de medicina*, d'autoria també desconeguda i, gairebé segur, en llengua vulgar.

⁵⁹ Virgilius, *Eneida*.

54. *ff.22r*. Item, altre libre escrit en paper, cubert de posts ab cuyr vermell empremtat, ab dos gafets e .X. boles, appellat *Epistole Petri de Vineis*. E comensa en la segona pàgina: "collegerunt pontifices". E fenex: "gresse". E la derrera carta comensa: "eorum sub". E fenex: "Amen".

[Al marge]: *Epistole Petri de Vineis*.

55. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermell, ab dos gaffets e .X. boles, appellat *Suetonius, De actibus Seseris*. E comensa lo segon corendel de la primera carta: "iumentorum". E fenex: "facile per". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "neret exitus". E fenex: "valitudine".

[Al marge]: *Suetonius, De actibus Cesaris*.

Die mercurii .IIII. dicti mensis Marcii anno predicto, fuit processum ad inventariandum libros infrascriptos invento in dicta camera de la torra prout sequitur:

56. Item, un libre escrit en paper, cubert de posts ab cuyr vermell empremtat^{am}, ab .IIII. gafets e .X. boles, appellat *Tractaturi de arte notarie e Pere de Unsola sobre lo Tractaturi*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "minati". E fenex: "iusto". E la derrera carta comensa: "aponat". E fenex: "subscrip".

[Al marge]: *Tractaturi e Pere de Unçola sobre lo Tractaturi*.

57. *ff.22v*. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermell empremtat, ab dos gafets, appellat *Speculum planetarum*. Comensa en lo segon corendel de la primera carta: "hedificavit". E fenex: "unde hic". E lo primer corendel de la derrera carta: "et corrumpetur". E fenex: "aquatico".

[Al marge]: *Speculum planetarum*.

58. Item, altre libre escrit en paper, ab cubertes engrutades de cuyr blanch empremtat, appellat *De secretis molierum*. Comensa en la segona pàgina de la primera carta: "vero finem". E fenex: "sempiternum". E la derrera carta comensa: "et ibi". E fenex: "obscurum". E ha en lo dit libre un tractat qui's appella *De consideracione quinte ecencie* e altre qui's appella *Petrus Cracensis, De agricultura* e un *Tractat de medecina*.

[Al marge]: *Liber de secretis mulierum*.

59. Item, altre libre escrit en paper, ab cubertes de fust cubert de pel vermella usada, ab .IIII. gafets e .X. boles, appellat *Virgili, Eneydos*. Comensa la segona carta del test lexada una glosa que ha en lo comensament: "errabant". E fenex: "orsa est". E la derrera carta comensa: "linius". E fenex: "Prebient".

[Al marge]: *Virgilius, Eneydos*, en paper.

^{60. 61} Es tracta de dos manuscrits de la *Divina Commedia* de Dante Alighieri (†1321), tots dos escrits en vers i en italià. El primer volum, més luxós, és en pergamins, escrit a dues columnes, amb cobertes de fusta folrades de vellut vermell ja usat i tres gafets o tancadors. El segon, molt més senzill, és escrit en paper, amb cobertes de fusta folrades de cuir vermell i un únic tancador. Durant els segles XIV i XV aquest autor, junt amb Boccaccio i Petrarca més tard, influí enormement en la prosa catalana de la Corona d'Aragó. Les seves obres, traduïdes pels notaris i pels humanistes d'aquells dos segles, a més d'altres, serviren com a punt de partença, com a inspiració, per a composicions pròpies. Andreu Febrer, escrivà reial i notari de la ciutat de Vic, nét del famós jurista Jaume Callís, conegué l'obra de Dante en les seves estances a Nàpols servint els monarques catalans; l'agost de 1429 acabà la traducció de la *Divina Comèdia*, la primera traducció en vers coneguda a Europa, que aviat es va fer famosa. A l'Escorial es guarda un ms. (4.III.18), en el colofó del qual es llegeix: «*derit rimis seu versibus vulgaribus cathalanos*» que podria tractar-se del text d'Andreu Febrer. La bibliografia sobre aquesta traducció catalana és abundant -amb aportacions de L.BADIA, M.DE RIQUER, D.ROMANO, etc-.

⁶² Aquest luxós manuscrit, profusament miniat amb caplletres historiades, d'or i diversos colors, amb un senyal de possessió representat per un escut de fons blau i dues flors de lis blanques, és el tercer exemplar de les *Decadae* (o *Ab Urbe condita*) de Titus Livius que, de forma íntegra o compendiada, posseïa Esplugues (notes 8 i 20).

⁶³ D'aquest còdex de l'*Eneida* de Virgilius destaquem la composició «en vulgar prosahic italià»: *incipit* i *explicit* ens ho confirmen plenament.

⁶⁴ Robertus de Euromodio és conegut pel seu *Cato moralisatus sive Commentarii in Catonis Disticha*. Es tracta de la mateixa obra de la descripció notarial?

⁶⁵ Vegeu nota 10.

⁶⁶ Francesco Petrarca, *Rerum senilium*, un altre dels grans blocs del seu Epistolari. Compost per disset epístoles, entre les quals n'hi ha una adreçada a Boccaccio amb la traducció llatina del darrer conte del *Decameron*, el de Valter i Griselda, que fou traduït per Bernat Metge el 1388.

60. *lf.23r.* Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab velut vermell ja usat, ab .III. gafets, appellat *Comedia de Dant* en rims. E comensa lo segon corendel de la primera carta: "et quanto". E fenex: "grame". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "venue". E fenex: "avante".

[Al marge]: *Dant*, en pregamins.

61. Item, altre libre escrit en paper, a rims, cubert de posts ab cuyr vermell, ab un tancador, appellat *Comedia de Dante*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "qnessa". E fenex: "polsi". La derrera carta comensa: "forçe". E fenex: "Gilglio".

[Al marge]: *Dant*, en paper.

62. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts, de gran forma, ab cuyr blau empremtat, ab .IIII. gafets de coure deurat e .X. boles, ab sobrecuberta de cuyr vermell, appellat *Deca de Tito Livio*, ab letres istoriades d'aur e de diverses colo<r>s e ab un scut blau, ab dues flo<r>s de lir blanques. E comensa en la segona pàgina de la primera carta: "eodem". E fenex: "proconsul". E la derrera carta comensa: "latini". E fenex: "edixerunt".

[Al marge]: *Tito Livio*.

63. *lf.23v.* Item, altre libre escrit en paper, a corendels, cubert de posts ab cuyr blanch, appellat *liber Eneydos*, en vulgar prosahic italià. Comensa lo segon corendel de la primera carta: "uno grande". E fenex: "luscite". Lo primer corendel de la derrera carta comensa: "ne maniarete". E fenex: "la quale".

[Al marge]: *Eneydos Virgillii*, in vulgari italico.

64. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab oripel empremtat, ab dos gafets, appellat *Rubertus de Oromodio, Super Eiticam Cathonis*. E comensa en la segona pàgina de la primera carta: "cordialiter". E fenex: "aditum". E la derrera carta comensa: "ut divine". E fenex: "multa".

[Al marge]: *Robertus de Euromodio, Super Ethicam Cathonis*.

65. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermell, ab dos gafets, appellat *Oracions de Tulli*. Comensa en la segona pàgina de la primera carta: "cusandus iniuriarum". Comensa la derrera carta: "Ciracusic". E fenex: "iusussi".

[Al marge]: *Oraciones Tullii*.

66. Item, altre libre escrit en paper, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermell, ab .IIII. gafets ab cantoneres d'estany, appellat *Epistole^{an} Patrarche, Rerum senilium*. Comensa lo segon corendel *lf.24r.* de la primera carta: "fieri". E fenex: "occiduum". Comensa lo primer corendel de la derrera carta: "et ad relicos". Fenex: "legimus".

[Al marge]: *Epistole Ffrancisci Patrarche, Rerum senilium*.

⁶⁷ Johannes Buridanus, escolàstic francès († d.1358), rector i professor d'arts a la Universitat de París, és autor de diversos comentaris a l'obra d'Aristoteles, entre els quals es troba aquest de *Quaestiones super libros Ethicorum*.

⁶⁸ Amb els noms de «Tarensi, Terensi, Terenci...» es coneixen molts còdexs del comediògraf llatí Terentius, generalment poc explícits en el seu contingut: n'és un exemple aquest esment, amb *Scriptum*, és a dir, un *Escrit* de Terenci (disposem d'altres manuscrits en les notes 156 i 183). Acompanya aquest text el que sembla que és el sisè llibre de l'*Eneida* de Virgilius (si no, com cal interpretar, doncs, «*sexti Eneydos*»?).

⁶⁹ L'historiador i teòleg cristià del segle IV-V, Orosius, en una de les seves estades a Hipona, pels anys 416-417, rebé la suggerència de sant Agustí -que en aquell moment escrivia el *De civitate Dei*- d'elaborar una Història universal contra els pagans, coneguda a l'Edat Mitjana amb el títol de *De ormeſta mundi*. Al final d'aquesta obra sembla que s'hi esmenta un clàssic de Sallustius, *De Catilinae conjuratione*.

⁷⁰ Còdex en vers de les *Tragoediae* de Seneca.

⁷¹ Els esments de «*Poetria nova*» són nombrosos, i, en aquest cas, se'ns en dóna l'autoria: es tracta de la *Poetria nova* de Gaufridus de Vinosalvo, que és l'autor amb el qual identifiquem tots els esments amb aquell títol més genèric. A la nota 119 hi ha un *Commentum* sobre aquest text i un nou text a la número 149. Segueix un tractat de retòrica sense especificar.

⁷² Guillelmus Brito, *Summa de vocabulis Bibliae*.

⁷³ Un nou esment reconegut de la *Historia scolastica* de Petrus Comestor.

67. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts de cuyr vert, ab .III. gafets e .X. boles, appellat *Questiones magistri Iohannis Buridanensis super libros Etichorum*. Comensa lo segon corendel de la primera carta: "in experienciam". E fenex: "apetitum". Lo primer corendel de la derrera carta comensa: "dominio". E fenex: "dum re".

[Al marge]: *Questiones super libris Etichorum*.

68. Item, altre libre escrit en paper, a dos corendels, cubert de posts nues ab^{ao} un gafet, appellat *Scriptum Terenci et Sexti Eneydos*. Comensa lo segon corendel de la primera carta: "quidam". E fenex: "confirmare". Lo primer corendel de la derrera carta comensa^{ap}: "in corda". E fenex: "non".

[Al marge]: *Scriptum Terencii et Sexti Eneydos*.

69. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vert, ab .III. gafets, appellat *Paulus Orosius, De hormesta mundi*. Comensa lo segon corendel de la primera carta: "notum signum". E fenex: "corrupta". Lo primer corendel de la derrera carta en què fenex lo *Celusti, In Cathalinam*, comensa: "simul". E fenex: "palam trau".

[Al marge]: *Orosius, De ormesta mundi*.

70. *lf.24v*. Item, altre libre escrit en pergamins, en metres, cubert de posts ab cuyr vermel, ab .II. gafets e .X. boles, appellat *Tragedie Senece*. Comensa en la segona pàgina: "mea vertit". E fenex: "polus". La derrera carta comensa: "quid ure". E fenex: "habit".

[Al marge]: *Tragedie Senece*.

71. Item, altre libre escrit en paper, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos gafets, appellat *Poetria nova de Gotfré*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "desine". E fenex: "stelle". La derrera carta comensa: "posse". E feneix: "tribus". E a la derraria ha un *Tractat de Retòrica*.

[Al marge]: *Poetria nova*.

72. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel, ab .III. tancadors e .X. boles, appellat *Brito super vocabulis Biblie*. Comensa en lo segon corendel de la primera carta: "abba". E fenex: "invenitur". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "civitatis". E fenex: "animi ho".

[Al marge]: *Brito*.

73. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel empremtat, ab .X. boles, appellat *Istoria Scolastica*. Comensa lo segon corendel de la primera pàgina: "representa". E fenex: "ornatum". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "manducare". E fenex: "degest".

[Al marge]: *Istoria Scolastica*.

⁷⁴ Amb el títol *De architectura* coneixem el clàssic tractat de Vitruvius. Al final del ms. sembla que també es fa esment d'un tractat d'agrimensura.

⁷⁵ M.T. Cicero, *De oratore?*. Quintilianus posseeix una obra titulada *De institutione oratoria*; potser és aquesta a la qual fa referència l'inventari? És possible que el notari, en inventariar-lo, confongués l'autor.

⁷⁶ Boethius, *De consolatione Philosophiae*, en llatí. D'aquest autor o de comentaris posteriors a la seva obra, posseeix d'altres exemplars: vegeu notes 107, 121 i 136.

⁷⁷ L'*Ars poetica* i les *Epistolae* d'Horatius.

⁷⁸ Els repertoris i catàlegs consultats no ofereixen cap obra de Seneca amb el títol de *Declamationes glosatae*. En canvi, M.A. Seneca, anomenat el *rethor*, sí que consta amb un text homònim (que, com ja va fer amb alguns dels textos de Sèneca el Jove, també el glossaria molts segles després Nicolaus Trevet).

⁷⁹ Petrus Blesensis, *Epistolae*.

⁸⁰ De Giovanni Boccaccio coneixem el *De montibus, silvis, fontibus, lacubus, fluminibus, stagnis seu paludibus et de nominibus maris* (1362-66), diccionari, per matèries, de noms geogràfics de l'antiguitat.

74. *ff.25r*. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vert, ab dos tancadors, appellat *Liber de architectura*. E comensa lo segon corendel de la primera carta: "gestarum". E fenex: "sub cause". Lo primer corendel de la derrera carta: "quisquis". E fenex: "pote". E hay a la fi del dit libre un tractat qui's appella *Procehus de amirandis aquarum*.

[Al marge]: *Liber de architectura*.

75. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos tancadors, appellat *Tullius, De institutione oratoris*. Comensa en la segona pàgina de la primera carta: "pestates". E fenex^a: "ponendam". E la derrera carta comensa: "afferre". E fenex: "lexemus".

[Al marge]: *Tullius, De institutionem oratoris*.

76. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos tancadors e .X. boles, appellat *Boecius, De consolacione*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "ram". E fenex. "inexiti". La derrera carta comensa: "mitionis". E fenex: "Amen".

[Al marge]: *Boecius, De consolacione*.

77. Item, altre libre escrit en pergamins, mètrich, cubert de posts ab cuyr vermel, appellat *Poetria Oracii et Epistole eiusdem*. Comensa la segona carta de la primera carta: "institui". E fenex: "verbum". E la derrera carta comensa: "Ciluestrem". E fenex: "Peritis".

[Al marge]: *Poetria Oracii, Epistole eiusdem*.

78. *ff.25v*. Item, altre libre escrit en pergamins, test e glosa, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos gafets e .X. boles, appellat *Declamacions Senece*, glosades. Comensa en la segona pàgina de la primera carta lo test: "est fateor". E fenex: "res". E la derrera carta comensa: "non multum". E fenex: "inventus".

[Al marge]: *Declamaciones Senece glosate*.

79. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts nues, appellat *Epistole Petri Blasensis*. Comense en lo segon corendel de la primera carta: "ingruentium". E fenex: "ex". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "frequentem". Fenex: "sollicitudine".

[Al marge]: *Epistole Petri Blesensis*.

80. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vert e ab dos gafets, appellat *Iohannes Bocacius, De montibus et silvis*. Comensa en la segona pàgina de la primera carta: "fluvios". E fenex: "libiade". E la derrera carta comensa: "delectabilis". E fenex: "bucam".

[Al marge]: *Bocacius, De montibus et silvis*.

⁸¹ Francesco Petrarca, *De vita solitaria*, obra de contingut ètico-filosòfic d'exaltació del valor de la solitud per a la vida contemplativa. Al final hi ha una obra polèmica: la *Invectiva in medicos*, una defensa de la poesia.

⁸² Potser es tracta d'un altre exemplar de l'obra de Galterus Burlaeus, *De vita et moribus philosophorum?* Vegeu nota 109.

⁸³ D'entre les obres d'aquest còdex heterogeni destaca l'esment de l'obra del dominicà Jacobus de Cessolis o Jaume Cessoles, *Ludus scacorum De moribus hominum et officiis nobilium*, que, com el seu títol indica, més que un tractat sobre els escacs, és un text on s'explica simbòlicament, a través de les peces d'aquest joc, la societat coetània des d'una perspectiva moral. Escrita originàriament en llatí, com la que sembla que posseeix Bernat d'Esplugues, aviat en trobarem versions en diferents llengües vulgars; de l'obra de Cessolis tenim un segon esment en la nota 132. L'obra del (Ps) Seneca, *De proverbiis*, acompanyada de dos textos més del filòsof de difícil identificació: una desconeguda *Parabola* i un problemàtic *De virtutibus* o *De quattuor virtutibus* (per exemple, E.BICKEL, en la *Historia de la literatura...* no el registra; d'altres catàlegs i repertoris no dubten de la seva autoria, alhora que parlen també d'un (Ps) Bonaventura, autor d'un títol homònim, i d'altres, finalment, el qualifiquen d'un (Ps) Seneca). Per acabar, un enigmàtic *Tractat de .XXX. maneres d'amics*.

⁸⁴ Ens trobem davant d'una traducció catalana -«en pla» diu el text- de Valerius Maximus; hauríem de destacar que, com molts dels llibres de l'inventari, és un còdex luxós: en pergamins, escrit a dues columnes, amb cobertes de cuir vermell empremtades «ab senyals Reials e de la Ciutat» i caplletres historiades o miniades.

⁸⁵ Un manuscrit monogràfic de textos del filòsof Seneca, *Opera*.

⁸⁶ M.T. Cicero, *Rhetorica vetus et nova*.

81. Item, altre libre escrit en paper, ab^{ar} coerns de pergamins, cubert de posts ab cuyr negre, ab dos gafets e .X. boles, appellat *Patrarcha, De vita solitaria*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "sane". E fenex: "quod". La derrera carta comensa: "pertinaces". E fenex: "macedo". E en la fi del dit libre són les *Invectives de Patrarcha in objurgantem medicum*.

[Al marge]: *Patrarcha, De vita solitaria*.

82. *lf.26r*. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos gafets e .X. boles, en què ha diverses *Instòries de philosòffs e altres antichs*. Comensa: "quali proporcione". E en la segona pàgina comensa: "ea questione". E fenex: "sed". E comensa la derrera carta: "greculos". E fenex: "Amen".

[Al marge]: *Istorie filosoforum et aliorum antiquorum* [més avall]: .LXXXII.

83. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos tancadors d'arge<n>t, en què ha diverses obres. Primerament ha un *Tractat de .IIII^{or}. virtutibus*, l'altre, *Ludus scacorum*, et *Proverbia Senece et Parabole eiusdem* e altre *Tractat de .XXX. maneres de amichs*. E comensa en la segona carta: "etica". E fenex: "excipitur". E la derrera carta comensa: "ubi est". E fenex: "relegat".

[Al marge]: *De quatuor virtutibus. Ludus scacorum. Proverbia Senece <et> Parabole eiusdem et Tractatus de .XXX. modis amicorum*.

84. Item, altre libre gran, de forma maior, escrit en pergamins a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel empremtat, ab senyals Reyals e de la Ciutat, ab .X. boles e .IIII. gafets, ab cab letres istoriats, appellat *Valerius Maximus*, en pla. Comensa en lo segon corendel de la primera carta: "humana". E fenex: "de la vida". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "menescal". E fenex: "a fer".

[Al marge]: *Valerius Maximus*, en pla.

85. Item, altre libre escrit en pergamins, escrit a corendels, cubert de posts ab cuyr blanch, ab un gafet, en què ha diverses *Obres de Sèneca*. Comensa lo segon corendel *lf.26v*. de la primera carta: "ut scires". E fenex: "revocatem". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "Deus". E fenex: "assarionam".

[Al marge]: *Diverses Obres de Sèneca*.

86. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermel empremtat, ab dos gafets, appellat *Retòrica vel <l>a e nova de Tulli*. Comensa en la segona pàgina de la primera carta: "que materia". E fenex: "cum ad gu". La derrera carta^{as} comensa: "quibus". E fenex: "exercitacione".

[Al marge]: *Rethòrica de Tulli vella e nova*.

⁸⁷ De l'obra *Variae* o *Libri variarum* de Cassiodorus, en tenim dos exemplars més enregistrats en les notes 115 i 128.

⁸⁸ No serà el primer esment de l'obra *De pomo* atribuïda a Aristoteles; al final del volum es troba el *De proverbiiis* del (Ps) Seneca.

⁸⁹ Una glossa o comentari a les *Satyrae* de Persius (del qual tenim un nou exemplar en la nota 180) i a l'*Ars poetica* d'Horatius.

⁹⁰ Rolandinus Passagerii, *Flos ultimarum voluntatum*.

⁹¹ Giovanni Boccaccio, *De genealogia deorum gentilium* (1350-60), extensa enciclopèdia de la mitologia on són explicades les faules clàssiques amb llur interpretació històrica, al·legòrica i moral.

⁹² El clàssic *De asino aureo* (o *Metamorphoseos*) d'Apuleius; a més d'aquest títol, Bernat d'Esplugues disposava d'un altre còdex amb tres textos més de l'escriptor llatí (nota 152).

⁹³ És l'únic esment de tot el recull de l'humanista italià Coluccio Salutati. Aquest notari, que fou canceller de la Signoria florentina des del 1375, deixà la seva empremta personal en la redacció dels documents. Autor d'un epistolari privat, distribuït en catorze llibres, és també autor de diversos tractats, entre els quals identifiquem: *Invectiva...in Antonium Luscum de [florentina] republica male sentientem*, *De fato, fortuna et casu*, *De saeculo et religione* i, finalment, *De tyranno*.

87. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermel enpremtat^{as}, ab dos tancadors e .X. boles, appellat *Cassiodorus variarum*. Comensa en la segona pàgina de la primera carta: "prepatos". E fenex: "exquisitis seu". E la derrera carta comensa: "nec in onore". E fenex: "illud".

[Al marge]: *Cassiodorus variarum*.

88. Item, altre libre escrit en pergamins^{au}, ab cubertes engrutades ab cuyr vert, appellat *liber De pomo Aristotilis*. E comensa en la segona pàgina de la primera carta: "fuit illo tempore". E la derrera carta del dit libre on ha los *Proverbis de Sèneca* comensa: "cum suorum". E fenex: "nostrum".

[Al marge]: *De pomo Aristotilis*.

89. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermel, ab un tencador ab moltes boles, *lf.27r.* appellat *Comentum super^{av} Satiris Persii et Comentum super poetria Oraci*. Comensa la segona pàgina de la^{ax} primera carta: "assatura". E fenex: "modum". E la derrera carta comensa: "modum". E fenex: "retrahi".

[Al marge]: *Comentum Persii*.

90. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts empremtades, ab dos gafets e .X. boles, appellat *Tractatus domini Rotlandini notarii Super ultimis volu<n>tatibus*. E comensa lo segon corendel de la primera carta: "ordinis". E fenex: "et extra". E lo primer corendel de la derrera carta: "setus". E fenex: "simul".

[Al marge]: *Rotlandinus, De ultimis voluntatibus*.

91. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr blanch, ab .IIII. gafets, appellat *Liber Iohannis Bocaci, De genologia deorum gentilium*. Comença en lo segon corendel de la primera carta: "et fuit". E fenex: "littori". E lo primer corendel de la derrera carta: "etra vivit". E fenex: "ornatum".

[Al marge]: *Bocacius, De genologia deorum gentilium*.

92. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr^{ay} vermel, ab dos tancadors e moltes boles, appellat *Apulegius, De asino aureo*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "in verba". E fenex: "liberis". E la derrera carta comensa: "de sacratis". E fenex: "suspen".

[Al marge]: *Apulegius, De asino aureo*.

93. *lf.27v.* Item, altre libre escrit en paper, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel, e dos tancadors e .X. boles, appellat *Littere Culuci, De cismate et quidam tractatus eiusdem contra maledicum et orf...* *igatorem adversis civitatem Florencie*, et quidam tractatus eiusdem: *De fato et fortuna*, et alius, *De seculo et religione*, et quidam alius tractatus, *De Tyranno*. Comença lo segon corendel de la primera carta: "redimitoris". E fenex: "scribit". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "ociose". E fenex: "quoniam". E és cisternat de pergamins.

[Al marge]: *Littere Colucii et alia opera eiusdem*.

⁹⁴ *Gorgias*, un dels diàlegs retòrics de Plato.

⁹⁵ No hem pogut identificar el títol *Alcironius, De diversis fabulis*.

⁹⁶ Petrus Blesensis, *Verbal*.

⁹⁷ Ja hem vist un altre esment d'aquest títol en la nota 29.

⁹⁸ Ja hem insinuat la possibilitat que aquest còdex de *Decretales (C.I. Can)* sigui el que va adquirir Bernat d'Esplugues a la subhasta de llibres relictos per Francesc Sirvent (85, 11). Vegeu-ne també un nou exemplar en la nota 124.

⁹⁹ Aquest aplec d'obres d'Ovidius conté, entre d'altres, les identificades: *De medicamine faciei femineae*, *Metamorphoseos*, *De tristibus* i d'altres, no reconegudes ni recollides pels repertoris i catàlegs consultats.

94. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts engrutades blanques, empremtades, appellat *Gorgias Platonis*. E comensa en la segona carta: "belli et^{az} pugne". E fenex: "ut illum perol". E la^{ba} derrera carta comensa: "pravi". E fenex: "tu".

[Al marge]: *Gorgias Platonis*.

95. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos tancadors, appellat *Alcironius, De diversis fabulis*. E comensa la segona pàgina de la primera carta: "septabula". E fenex: "figura". Comensa la primera pàgina de la derrera carta: "cum phagin". E fenex: "captivatus".

[Al marge]: *Alcironius, De diversis fabulis*.

96. *f.28r*. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr vert, ab dos tancadors e .X. boles, appellat *Petrus Blasensis, De generibus verborum*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "huius dans". E fenex: "subiungo plura". La derrera carta comensa: "usu". E fenex: "sexti".

[Al marge]: *Petrus Blesensis, De generibus verborum*.

97. Item, altre libre, escrit lo^{bb} primer cistern en pergamins e^{bc} l'altre en paper, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos gaffets, appellat *Compendium moralium notabilium*. Comensa lo segon corendel de la primera pàgina lexada la taula: "ego despiciam". E fenex: "conficemini domino". Comensa lo primer corandel de la derrera carta: "ad aurientem". E fenex: "inventis".

[Al marge]: *Compendium moralium notabilium*.

98. Item, altre libre de^{bd} pocha forma, escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel ab cuberta blanca, ab un^{bc} tancador, appellat *Textus decretalium*. Comensa lo segon corendel de la primera carta: "libello". E fenex: "redi". Lo primer corendel de la derrera carta comensa: "liorem". E fenex: "per".

[Al marge]: *Decretals*.

99. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos tancadors, on són les obres d'*Ovidi* qui's seguexen següents: *Ovidi, De medicamine faciei. Mathamorfoseos. De tristibus. Monoscita de ordine imperatorum. Tetrascica* e altres obres. E comensa lo segon corendel de la primera carta ab letres gòtiques: "orba perente cio". E fenex: "terram". *f.28v*. Lo primer^{bf} corendel de la derrera carta comença: "aspice". E fenex: "tauri".

[Al marge]: *Ovidius, De medicamine faciey. Mathamorfoseos. De tristibus. Monoscica de ordine imperatorum. Tetrascica et alia opera*.

¹⁰⁰ No hem sabut identificar ni la *Summa* ni el llibre d'Aristoteles en què es basa (*Nichochia* o *Nicoxia*).

¹⁰¹ Juvenal; gairebé segur, les seves *Satyrae*.

¹⁰² Thomas de Aquino, *Commentum in Aristotelis Ethicorum*.

¹⁰³ *Ars iuris*, tractat de contingut jurídic.

¹⁰⁴ Giovanni Boccaccio, *De mulieribus claris* (1354-64), cent quatre biografies de dones, des d'Eva fins a la reina Joana de Nàpols, narrades amb intencionalitat moral.

¹⁰⁵ Còdex que recull aspectes del *Decretum* i de les *Decretales*, ambdós, textos del *C.I. Canonici*.

¹⁰⁶ El diccionari de Papias (*Elementarium doctrinae rudimentum*) figura també en la nota 13.

100. Item, altre libre^{bs} de forma maior, escrit en pergamins, a dos corendels, cubert ab^{hh} cuyr vermel, de posts, ab .IIII. gafets e cantoneres, appellat *Suma quorundam Alaxandrinorum ex libro Aristotilis nominato Nicoxie*. Comensa lo segon corendel de la primera carta: "thorica". E fenex: "procha". Lo primer corendel de la derrera carta comensa: "experiencia". E fenex: "dividentes ha".^{bi}

[Al marge]: *Summa ex libro Aristotilis nominato Nichochia*.

101. Item, altre libre escrit en pergamins, ab metres, antich, ab cubertes engrutades de cuyr blanch, appellat *Iuuanal*. E comensa la segona pàgina de la primera carta: "iudicio". E fenex: "togate". E la derrera carta comensa: "quis". E fenex: "notenius".

[Al marge]: *Iuuenalis*.

102. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de posts ab cuyr blau, ab un tancador e .X. boles, appellat *Suma moralis sancti Thome secundum sentenciam libri Eticorum Aristotilis*. Comensa la segona pàgina de la primera carta: "considerandum". E fenex: "directe". E la derrera carta, qui és escrita a dos corendels, comensa en lo primer corendel: "amicorum". E fenex: "operacio".

[Al marge]: *Suma sancti Thome secundum sentenciam libri Ethicorum*.

103. *lf.29r*. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel, ab dos gafets, appellat *Ars iuris*. E comensa en lo segon corendel de la primera carta: "tur ius". E fenex: "figura". E lo primer corandel de la derrera carta comensa: "regule". E fenex: "practicum".

[Al marge]: *Ars iuris*.

104. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel, ab .IIII. gafets e .X. boles, appellat *Iohannes Bocaci, De molierius claris*. Comensa lo segon corendel de la primera carta: "generositatem". E fenex: "aut pudi". Lo primer corendel de la derrera carta comensa: "valida". E fenex: "illi".

[Al marge]: *Bocacius, De mulieribus claris*.

105. Item, altre libre escrit en pergamins, cubert de fust ab cuyr blau, ab .II. gafets e .X. boles, appellat *Opus notabilium deffloratum ex Decretalibus et Decretis*^{bk}. E lexada la rúbrica comensa en la segona pàgina de la^{bl} primera carta: "facultas". E fenex: "conveniri". La derrera carta comensa: "prebiteri". E fenex: "mediocriter".

[Al marge]: *Opus notabilium deffloratum*.

106. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vermel, e .IIII. gafets ab .X. boles, appellat *Papies*. Comensa lo segon corendel de la primera carta: "compositum". E fenex: "quoque". E lo primer corendel de la derrera carta: "yperotam". E fenex: "alit".

[Al marge]: *Papies*.

¹⁰⁷ L'obra *De speculo* d'Ovidius, no l'hem sabuda identificar en els repertoris consultats: és possible que es tracti d'un poema d'aquest autor -recordem que l'obra està escrita en versos-. A la fi d'aquest llibre ens trobem amb la primera versió catalana (de les tres identificades per J. RIERA- de l'obra de *Boethius, De consolatione Philosophiae* realitzada pel frare Pere Sapllana, O.P. (†1365).

¹⁰⁸ La *Summa de arte notaria*, una de les obres clàssiques de Rolandinus Passagerii, màxim representant de l'*ars notariae* i molt difós a les biblioteques de tots els notaris de la Corona d'Aragó.

¹⁰⁹ Dins de les obres d'aquest volum miscel·lani s'identifiquen clarament les següents: *De vita et moribus philosophorum* de Galterus Burlaeus; les *Epistolae* de C. Plinius C. Secundus, el Jove; M. T. Cicero, *De officiis* i *De senectute*; i finalment, l'obra de Sallustius, *De Catilinae conjuratione* (sembla que la nota 69 es refereix a aquesta obra; en la nota 162, finalment, es registra un tercer volum de l'obra de Sallustius que posseïa Bernat d'Esplugues: un llibre dolent del qual no s'especifica el títol).

¹¹⁰ Virgilius, *Eneida*.

¹¹¹ Còdex amb les *Institutae* (C. I. Civ).

¹¹² L'historiador llatí Lucius Annaeus Florus és autor d'una sèrie d'obres, entre les quals destaca el seu *Epitoma de Tito Livio*.

107. *f.29v*. Item, altre libre escrit en paper, ab metres, cubert de posts ab cuyr negre, ab dos gafets e .X. boles, appellat *Ovidius, De speculo*.^{bm} E en la fi del dit libre ha una *Glosa sobre lo Boeci, De consolacione, feta per fra Pere d'Aragó de l'Orde de Preycadors*. Comensa en la segona pàgina de la primera carta: "sunt". E fenex: "pedes". La derrera carta comensa: "sificemur". E fenex: "gracias".

[Al marge]: *Ovidius, De speculo. Glosa Boecii, De consolacione, edita per fratrem Petrum de Aragonis*.

108. Item, altre libre escrit en paper, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vert, ab un tencador, appellat *Test de Rotlandí*. Comensa en lo segon corendel de la primera carta: "moribus". E fenex: "non con". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "ex ipsa". E fenex: "fuit".

[Al marge]: *Rotlandi, De arte notarie*.

109. Item, altre libre escrit en paper, cubert de posts ab cuyr negre, ab dos gafets, en lo qual ha diverses obres, ço és *De vita et moribus philosophorum. Epistole Plinii Secundi. Tullius, De officiis. Tullius, De senectute. Salustius, De bello Cathiline*. E comensa la segona pàgina de la primera carta: "ingenio". E fenex: "a servitute". E la derrera^{bn} carta, qui és escrita a dos corendels, comensa en lo primer corendel: "neucapti". E fenex: "comemoram".

[Al marge]: *De vita et moribus philosophorum. Epistole Plinii Secundi. Tullius, De officiis. Tullius, De senectute. Salustius*.

110. *f.30r*. Item, altre libre escrit en paper, ab metres, cubert de posts ab cuyr blanch, appellat *Virgilius, Eneydos*. Al qual fal la carta del comensament. E comensa la primera carta del dit libre: "et soror". E fenex: "pupes". La derrera carta comensa: "turmento". E fenex: "doloris".

[Al marge]: *Virgilius, Eneidos*.

111. Item, un libre escrit en pergamins, test e glosa, cubert de posts ab cuyr groch, ab dos tencadors, appellat *Instituta*. E comensa lo segon corendel de la primera carta: "comentaris". E fenex: "proponemus". E lo primer corendel de la derrera carta comensa: "sive". E fenex: "sustinet".

[Al marge]: *Instituta*.

112. Item, altre libre escrit en pergamins, a dos corendels, cubert de posts ab cuyr vert e .III. gafets, appellat *Anneus Florus*. Comensa lo segon corendel de la primera carta: "lacia". E fenex: "ut se". Lo primer corendel de la derrera carta: "Tesifontis". E fenex: "Amen".

[Al marge]: *Anneus Florus, ystoriographus*.